

บทที่ 4

ผลการวิจัย

การศึกษาการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยในครัวเรือนของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองแม่โจ้ อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ จากการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม และการสัมภาษณ์ เพื่อที่จะทราบถึงความรู้ ความเข้าใจและพฤติกรรมภารกิจและการจัดการขยะของประชาชน การมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยและปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยในชุมชน รวมทั้งปัญหา อุปสรรคและแนวทางการจัดการขยะมูลฝอยของชุมชน อันจะนำไปเป็นแนวทางการจัดการขยะมูลฝอยในชุมชนเทศบาลเมืองแม่โจ้ให้มีประสิทธิภาพ

การวิจัยนี้ใช้รูปแบบการวิจัยเชิงปริมาณและคุณภาพประกอบกัน วิจัยกลุ่มเป้าหมายอย่างเจาะลึกเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามเพื่อนำไปสัมภาษณ์ ประชาชนที่มีครัวเรือนอาศัยอยู่ในหมู่ 4, หมู่ 5, หมู่ 9 ตำบลหนองหาร หมู่ 7 ตำบลหนองจ่อม และหมู่ 13 ตำบลป่าไผ่ จำนวน 382 ครัวเรือน และใช้การสัมภาษณ์กับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก ได้แก่ นายกเทศมนตรี รองนายกเทศมนตรี ผู้อำนวยการกองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม และพนักงานขนเก็บขยะ จำนวน 8 คน ทำการวิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่ การกระจายแบบร้อยละ การหาค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการหาความสัมพันธ์ของการมีส่วนร่วมของประชาชนกับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยในชุมชน ผู้วิจัยได้แบ่งผลการวิเคราะห์ออกเป็นดังนี้

4.1 ผลการศึกษาบริบทของการจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาลปัจจุบัน

จากการสัมภาษณ์นายกเทศมนตรี รองนายกเทศมนตรี ผู้อำนวยการกองอนามัยและสิ่งแวดล้อม และพนักงานขนเก็บขยะ ได้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาลเมืองแม่โจ้ ดังนี้

วิธีการ/รูปแบบการจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาลในปัจจุบัน

เทศบาลเมืองแม่โจ้ได้มีหลักการดำเนินการจัดการเอง กล่าวคือ เป็นรูปแบบการดำเนินการจัดเก็บขยะมูลฝอยที่เทศบาลเมืองแม่โจ้ได้ให้บริการแก่ประชาชน ในการดูแลการจัดการปัญหาขยะมูลฝอยในพื้นที่รับผิดชอบ โดยมีกองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อมเป็นผู้ดูแลจากการได้รับมอบ

หมายของเทศบาล ตั้งแต่ขั้นตอนการเก็บขยะมูลฝอย การว่าจ้างแรงงาน การจัดเก็บค่าธรรมเนียมขยะมูลฝอย การบริหารเงินจากค่าธรรมเนียมขยะมูลฝอย รวมไปถึงการแก้ปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้น ใน ส่วนของผู้ปฏิบัติงานจัดเก็บขยะมูลฝอยจะอยู่ประจำรถขนส่งขยะมูลฝอยคันละ 4 คน และมีรถขนส่งขยะมูลฝอย 9 คัน รวมทั้งหมดเทศบาลมีพนักงานจัดเก็บขยะจำนวน 36 คน ซึ่งมีหน้าที่เริ่ม ตั้งแต่ขั้นตอนการเก็บ การรวบรวม การขน และการนำไปทิ้ง ณ จุดพักขยะ โดยแต่ละคันจะแบ่งสายการเดินทางในตอนเช้าเพื่อจัดเก็บขยะที่ประชาชนได้ทิ้งขยะใส่ในถังขยะหรือทิ้งในถุงขยะและมัดปากถุงให้เรียบร้อยนำมาวางไว้ที่หน้าบ้านในพื้นที่เทศบาลเมืองแม่โจ้ทุกวันวันละ 2 เทียว และได้ นำมาเทลงในพื้นที่ว่างของชาวบ้านที่ทางเทศบาลได้เช่าไว้เพื่อให้รถเก็บขยะของเทศบาลนำขยะ มาถ่ายเทลงที่นี้ซึ่งอยู่ในพื้นที่หมู่ที่ 10 บ้านเกษตรใหม่และอยู่ในเขตเทศบาลเมืองแม่โจ้ รวมทั้งสิ้น รถเก็บขยะของเทศบาลจะทำการจัดเก็บขยะวันละ 18 เทียว หลังจากนั้นจะมีรถบรรทุกของ บริษัทเอกชน ชื่อ บริษัท บ้านตาลรูป จำกัด ที่ได้รับจ้างจากทางเทศบาลมาขนย้ายขยะจากจุดที่กอง ขยะของเทศบาลเพื่อนำไปทิ้งที่บ่อทิ้งขยะที่อำเภอฮอดในทุกวันจันทร์-วันศุกร์ ซึ่งในวันจันทร์จะมี รถพ่วงมาขนขยะไปทิ้งจำนวน 2 คัน เนื่องจากมีปริมาณขยะในวันเสาร์และวันอาทิตย์รวมอยู่ด้วย และเทศบาลได้คิดค่าบริการจัดเก็บขยะมูลฝอยหลังคาละ 30 บาทต่อเดือน ตลาดสดคิดค่าบริการ 100 บาท โดยจะมีพนักงานมาเก็บเงินค่าบริการทิ้งขยะตามบ้านของประชาชนในช่วงสิ้นเดือนของ ทุกเดือน รายได้ดังกล่าวเทศบาลจะนำไปเป็นค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานเพื่อจัดเก็บขยะมูลฝอยใน ชุมชน โดยเทศบาลได้มีการกำหนดระเบียบการทิ้งและการจัดเก็บขยะขึ้นให้ประชาชนได้รับทราบ และปฏิบัติตามกฎระเบียบนั้นเพื่อความสะอาดเรียบร้อยของชุมชน ให้เป็นเรื่องของทุกคนในการ รับผิดชอบร่วมกัน เผยแพร่และสร้างเครือข่ายเกิดกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนและองค์กร ต่างๆ ในการจัดการสิ่งแวดล้อม เพื่อส่งเสริม สนับสนุนให้ประชาชนในชุมชน ได้มีส่วนร่วมและ บริหารจัดการสิ่งแวดล้อมท้องถิ่นอย่างเหมาะสม

ระเบียบการจัดเก็บและการทิ้งขยะมูลฝอยของเทศบาลเมืองแม่โจ้มีดังนี้

1. ให้เจ้าของ/ผู้ประกอบการ/ผู้พักอาศัย/ผู้ใช้บริการ ภายในเขตเทศบาลเมืองแม่โจ้ นำขยะ มูลฝอย มารวมไว้ที่จุดกำหนดหรือหน้าบ้าน หลังเวลา 18.00 น. (หกโมงเย็น) จนถึงเวลา 24.00 น. (เที่ยงคืน)

2. ห้ามมิให้นำขยะมากองไว้ที่จุดกำหนดหรือหน้าบ้าน ระหว่างเวลา 6.00 น. – 18.00 น. (ช่วงเวลากลางวัน)

โดยประชาชนส่วนใหญ่ยอมรับหลักการที่เทศบาลได้ประกาศขอความร่วมมือ กล่าวคือ ร้อยละ 60 มีการนำขยะมูลฝอยออกมาทิ้งก่อนเวลา 06.00 น. ซึ่งเป็นพฤติกรรมที่นำไปสู่การมีส่วนร่วม ในการจัดการขยะมูลฝอยในชุมชน

3. เทศบาลเมืองแม่โจ้ อาจจะใช้วิธีจำหน่ายถุงบรรจุขยะ แทนการจัดเก็บค่าธรรมเนียมขยะมูลฝอยเป็นรายเดือน ซึ่งอยู่ระหว่างการดำเนินการ เตรียมความพร้อม

4. เจ้าหน้าที่เทศกิจ ของเทศบาลเมืองแม่โจ้ จะออกตรวจสอบ การแอบลักลอบทิ้งขยะ ในช่วงเวลาที่ห้ามทิ้งและช่วงเวลากลางคืน จากบุคคลที่อยู่นอกเขตพื้นที่เทศบาลเมืองแม่โจ้ หรือผู้ที่ไม่ชำระค่าธรรมเนียมให้กับทางเทศบาล โดยจะต้องเสียค่าปรับสูงสุด 2,000 บาท (สองพันบาทถ้วน) ตาม พรบ. รักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง พ.ศ. 2535 และ พรบ. สาธารณสุข พ.ศ. 2535

โดยเทศบาลได้ขอความร่วมมือจากประชาชนให้ช่วยดูแลการแอบลักลอบนำขยะมูลฝอยมาทิ้งในพื้นที่ชุมชนจากบุคคลที่อยู่นอกเขตพื้นที่เทศบาล ซึ่งประชาชนก็ได้ให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี เพื่อให้ไม่ให้เกิดความสกปรกและสร้างความเป็นระเบียบเรียบร้อยให้กับชุมชน

5. ให้เจ้าของ/ ผู้ประกอบการ/ผู้พักอาศัย และผู้ใช้บริการ การจัดเก็บขยะมูลฝอยของเทศบาลเมืองแม่โจ้ ต้องใช้ถุงบรรจุขยะมูลฝอยและมัดปากถุงให้เรียบร้อย ในกรณีที่มีถังขยะต้องเป็นถังขยะที่มีฝาปิดมิดชิด ไม้รั่ว ไม้ซึม ไม้มีแมลงวันหรือสัตว์นำโรคอาศัยอยู่ หรือปล่อยให้สกปรกส่งกลิ่นเหม็น และดำเนินการให้ถูกหลักสุขาภิบาลตลอดเวลา

6. เทศบาลเมืองแม่โจ้จะจัดถังขยะตั้งไว้ เป็นจุดหลักตามหมู่บ้านชุมชนต่างๆ โดยจำแนกถังขยะ ดังนี้

6.1 ถังขยะทั่วไป (สีดำ) สำหรับทิ้งขยะทั่วไป เช่น เศษกระดาษ ก่องโฟม ไม้เสียบลูกชิ้น เศษผ้า ถุงพลาสติก ภาชนะบรรจุต่างๆ ที่นำกลับมาใช้ไม่ได้ เป็นต้น

6.2 ถังขยะเปียก (สีเขียว) สำหรับทิ้งขยะเปียก ขยะที่ย่อยสลายได้ เช่น เศษใบไม้ กิ่งไม้ เศษอาหาร เศษขนม ผัก ผลไม้ เป็นต้น

6.3 ถังขยะรีไซเคิล (สีเหลือง) สำหรับทิ้งขยะที่นำมาแปรรูปได้ เช่น กระดาษ ขวดแก้ว กระจก โลหะ พลาสติก อะลูมิเนียม เป็นต้น

6.4 ถังขยะอันตราย (สีแดง) สำหรับทิ้งขยะมูลฝอยอันตราย เช่น สารไวไฟ หลอดไฟฟ้า ถ่านไฟฉาย อุปกรณ์ไฟฟ้า แบตเตอรี่ สารอิเล็กทรอนิกส์ ภาชนะบรรจุสารเคมี กระจกสเปร์ย ยาหมดอายุ เป็นต้น

7. ขอความร่วมมือ เจ้าของ/ผู้ประกอบการ/ผู้พักอาศัย และผู้ใช้บริการ ช่วยกันดูแลและรักษาความสะอาด ความเป็นระเบียบเรียบร้อยของชุมชน ทั้งถนนสายหลักและถนนในซอยหมู่บ้านทุกชุมชน

จำนวนผู้ปฏิบัติงานและอุปกรณ์สำหรับการจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาล

ผู้ปฏิบัติงานจัดเก็บขยะมูลฝอยมีทั้งหมด 36 คน และอุปกรณ์สำหรับการจัดการขยะมูลฝอยมีสิ่งเดียวคือ รถจัดเก็บขยะ โดยมีผู้ปฏิบัติงานจัดเก็บขยะมูลฝอยประจำรถจัดเก็บขยะคันละ 4 คน ทำหน้าที่จัดเก็บขยะมูลฝอยตั้งแต่ขั้นตอนการเก็บ การรวบรวม การขน และการนำไปทิ้ง ณ จุดพักขยะ ทั้งนี้ผู้ปฏิบัติงานจัดเก็บขยะมูลฝอยจะเป็นผู้ที่รู้และชำนาญในพื้นที่ เป็นบุคคลที่เป็นที่รู้จักของชุมชนซึ่งง่ายต่อการขอความร่วมมือต่างๆ จากประชาชนและจะได้รับความร่วมมือเป็นอย่างดี นอกจากนี้ยังเป็นทีไว้วางใจของชุมชนอีกด้วย

และผู้ปฏิบัติงานจัดเก็บขยะมูลฝอยได้ให้รายละเอียดเพิ่มเติมถึงการจัดเก็บขยะมูลฝอยจะมีการเก็บรวบรวมขยะมูลฝอยตามช่วงเวลาที่กำหนด ผู้ปฏิบัติงานจัดเก็บขยะมูลฝอยจะจัดเก็บจากการนำขยะมูลฝอยใส่ถุงเก็บขยะสีดำและมัดปากถุงเรียบร้อยหรือนำมาใส่ไว้ในถังขยะที่วางไว้หน้าบ้านแล้วเทในรถจัดเก็บขยะ ซึ่งจะมีการแบ่งสายการรับผิดชอบทำหน้าที่จัดเก็บตามแต่ละชุมชนในพื้นที่เขตเทศบาลเมืองแม่โจ้ เมื่อเก็บจากแต่ละหลังคาเรือนจนได้ขยะมูลฝอยในปริมาณที่รถจัดเก็บขยะสามารถจะรองรับได้จะนำขยะมูลฝอยเหล่านั้นไปเทรวมไว้ ณ จุดพักขยะมูลฝอยของเทศบาล และรถจัดเก็บขยะจะทำการจัดเก็บขยะมูลฝอยคันละ 2 เที่ยว/วัน หลังจากนั้นจะมีรถบรรทุกของบริษัทเอกชนที่รับจ้างขนขยะไปทิ้งมาจนไป

อุปสรรคเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอย

จากการสัมภาษณ์ผู้อำนวยการกองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม และผู้ปฏิบัติงานจัดเก็บขยะมูลฝอยถึงสภาพปัญหา/อุปสรรคเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยพบว่า มีปัญหาเกี่ยวกับการให้บริการจัดเก็บขยะมูลฝอย เนื่องจากรถจัดเก็บขยะมีขนาดใหญ่ไม่สามารถเข้าไปจัดเก็บตามบ้านเรือนของประชาชนที่อยู่ในซอยเล็กๆ ทำให้ประชาชนต้องนำขยะมูลฝอยใส่ถุงเก็บขยะสีดำออกมาวางทิ้งไว้หน้าซอยหรือทิ้งลงในถังขยะของเพื่อนบ้านที่อยู่ติดถนนใหญ่ ปัญหาการแอบลักลอบนำขยะมูลฝอยจากบุคคลนอกพื้นที่ โดยวิธีการจะนำขยะมูลฝอยใส่ถุงเก็บขยะสีดำและนำมาใส่ทิ้งไว้ในถังขยะหน้าบ้านของประชาชนและข้างถนน ซึ่งขยะมูลฝอยดังกล่าวได้สร้างความสกปรกให้กับชุมชนและทำให้ปริมาณขยะมูลฝอยในชุมชนเพิ่มมากขึ้น ผู้ปฏิบัติงานเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยต้องมีการเพิ่มขึ้นและเทศบาลต้องเสียค่าใช้จ่ายในการจัดการขยะมูลฝอยเพิ่มขึ้นตามไปด้วยเทศบาลจึงได้จัดเจ้าหน้าที่เทศกิจ ของเทศบาลเมืองแม่โจ้ ออกตรวจสอบ การแอบลักลอบทิ้งขยะ ในช่วงเวลาที่ห้ามทิ้งและช่วงเวลากลางคืน จากบุคคลที่อยู่นอกเขตพื้นที่เทศบาลเมืองแม่โจ้ เพื่อดักจับบุคคลที่มีพฤติกรรมหรือการกระทำดังกล่าว โดยผู้ที่ถูกจับได้จะต้องเสียค่าปรับสูงสุด 2,000 บาท (สองพันบาทถ้วน) ตาม พรบ. รักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง พ.ศ. 2535 และ พรบ. สาธารณสุข พ.ศ. 2535 แต่ทั้งนี้ก็ไม่สามารถแก้ปัญหา

ได้มากนัก เพราะส่วนใหญ่ไม่พบผู้กระทำขณะกระทำกรลักลอบทิ้งขยะมูลฝอย นอกจากนี้ยังพบว่ามิใช่ขยะมูลฝอยอีกจำนวนมากที่นำมากำจัดไม่มีการคัดแยกขยะมูลฝอยก่อนนำมาทิ้ง โดยประชาชนได้นำขยะมูลฝอยทิ้งในถุงเก็บขยะสีด้ารวมกันหมด โดยเฉพาะอย่างยิ่งขยะมูลฝอยอันตรายประเภทถ่านไฟฉาย หลอดไฟฟ้า กระป๋องสารเคมี/สารกำจัดแมลง อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ สาเหตุเกิดจากที่ประชาชนยังขาดจิตสำนึกในการให้ความร่วมมือจัดการขยะมูลฝอยให้ถูกวิธีและช่วยลดปริมาณขยะมูลฝอยในชุมชน ซึ่งเกิดจากความเห็นแก่ตัวของแต่ละบุคคลที่ไม่ตระหนักถึงผลกระทบจากปัญหาขยะมูลฝอยทั้งต่อตนเองและส่วนรวมและยังคงมองว่าไม่ใช่ปัญหาที่ต้องแก้ไขด้วยตนเองเพราะได้เสียเงินให้กับเทศบาลแล้วจึงไม่จำเป็นต้องเข้ามาเกี่ยวข้อง

แนวทางการแก้ไขปัญหของเทศบาล

ผู้บริหารเทศบาลได้กล่าวถึงแนวทางการแก้ไขปัญหการจัดการขยะมูลฝอย ดังนี้

- สนับสนุนให้เจ้าหน้าที่เทศบาล ผู้นำชุมชนและแกนนำ อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ได้มีความรู้เกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยเพิ่มมากขึ้น เพื่อให้สามารถเป็นวิทยากรอบรมให้ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยแก่ประชาชนให้ได้มีความรู้เพิ่มขึ้นและเป็นผู้ที่คอยกระตุ้นให้ประชาชนเกิดความตระหนักต่อปัญหาขยะมูลฝอยและการจัดการขยะมูลฝอยที่ถูกวิธี ตลอดจนกระตุ้นให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมการจัดการขยะมูลฝอยอย่างต่อเนื่องและเป็นรูปธรรม

- เพิ่มการจัดตั้งถังขยะตามสถานที่สาธารณะและริมถนนสายต่างๆ ในพื้นที่เทศบาลให้มากขึ้นเพื่อให้ประชาชนมีความสะดวกในการทิ้งขยะมูลฝอย และมีการแจกถังขยะแต่ละประเภทให้กับครัวเรือนที่ยังไม่มีถังขยะของเทศบาลเพื่อให้เพียงพอต่อการรองรับปริมาณขยะที่เพิ่มขึ้นทุกวันและส่งเสริมให้ทุกครัวเรือนได้แยกขยะมูลฝอยแต่ละประเภท และจัดหาพาหนะสำหรับใช้จัดเก็บขยะที่มีขนาดเล็กไปใช้ทำการจัดเก็บขยะมูลฝอยในซอยเล็ก เพื่อให้ประชาชนได้รับความสะดวกในการทิ้งขยะมูลฝอย

- สนับสนุนให้ประชาชนได้รับองค์ความรู้เพิ่มเติมโดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้เป็นเครื่องมือในการปฏิบัติกิจกรรมให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกันอย่างจริงจัง โดยการพัฒนาจิตสำนึก สร้างความรู้ความเข้าใจ จากการลงมือปฏิบัติจริงเพื่อนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมจัดการขยะมูลฝอยในลักษณะที่ดีขึ้น

วิสัยทัศน์ต่อการจัดการขยะมูลฝอย

เทศบาลเมืองแม่โจ้ ได้ให้ความสำคัญกับการจัดการขยะมูลฝอยในชุมชนตั้งแต่ พ.ศ.2550 เป็นต้นมา โดยได้มีการดำเนินกิจกรรมการลด แยกขยะมูลฝอย แต่เป็นลักษณะของการทำกิจกรรมนั้นๆ เสร็จแล้วก็จบไม่มีความต่อเนื่อง รวมทั้งได้ให้ความสำคัญต่อประชาชนภายในชุมชนน้อย

บุคลากรซึ่งเป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีอยู่ทุกเลยในการที่จะนำมาใช้ประโยชน์ เพื่อการพัฒนาท้องถิ่นของตนเอง เทศบาลทำหน้าที่ในการจัดการขยะมูลฝอยในชุมชนเพียงฝ่ายเดียว โดยไม่ยึดประชาชนเป็นหลักในการพัฒนาชุมชน ทำให้ประชาชนไม่เห็นความสำคัญของปัญหาขยะมูลฝอยในชุมชน มีค่านิยมในการดำรงชีวิตที่ฟุ้งเฟ้อเพื่อฟุ่มเฟือย ส่งผลให้ปริมาณขยะมูลฝอยในชุมชนเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ ขาดความตระหนักและการมีส่วนร่วมของชุมชนอย่างแท้จริง ดังนั้น การสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนในทุกขั้นตอนถือเป็นกลไกหลักที่สำคัญของวิสัยทัศน์ในการจัดการขยะมูลฝอยในชุมชนให้เกิดประสิทธิภาพ พัฒนารูปแบบการจัดการขยะมูลฝอยให้เป็นระบบที่เน้นการมีส่วนร่วมของประชาชน โดยให้ความสำคัญกับการเรียนรู้ แบบมีส่วนร่วมและการติดตามประเมินผลด้วยตนเอง สิ่งสำคัญคือการส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชนได้ลงมือทำกิจกรรมเพื่อนำไปสู่การเรียนรู้และเกิดความตระหนัก เพื่อนำไปสู่การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมที่ส่งเสริมการจัดการขยะมูลฝอย ส่งเสริมการให้ความรู้เพิ่มเติมแก่สมาชิกเทศบาล ผู้นำและแกนนำชุมชน และอาสาสมัครสาธารณสุข เพื่อสามารถถ่ายทอดความรู้ ความเข้าใจให้กับประชาชนเกี่ยวกับขยะมูลฝอย เช่น ประเภทขยะมูลฝอย วิธีการจัดการขยะมูลฝอย ผลกระทบจากขยะมูลฝอย เป็นต้น เพื่อให้สามารถลงมือปฏิบัติได้อย่างต่อเนื่องจนเป็นนิสัยและเกิดประโยชน์ต่อตนเอง ครอบครัวและชุมชน

การมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการหรือกิจกรรมเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอย

เนื่องจากที่ผ่านมาเทศบาลได้มีการจัดตั้ง โครงการหรือกิจกรรมเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยขึ้น เพื่อส่งเสริมให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยในชุมชน ได้แก่ โครงการ “ธนาคารขยะรีไซเคิล” โครงการ “เทศบาลร่วมใจ ลด แยก ของเหลือใช้เพื่อสิ่งแวดล้อม” และโครงการ ลดโลกร้อน ด้วย “ปุยหมักอินทรีย์จากวัสดุเหลือใช้” โดยเน้นการมีส่วนร่วมในหมู่ที่ 4 บ้านแม่ใจ และหมู่ที่ 9 บ้านทุ่งหมื่นน้อย ตำบลหนองหาร เป็นชุมชนต้นแบบ และจะได้มีการขยายโครงการไปทุกหมู่บ้านในเขตเทศบาล

โดยเทศบาลได้ส่งเสริมในการปลูกจิตสำนึกให้ประชาชนเกิดความตระหนัก ในการมีส่วนร่วมเรื่องสิ่งแวดล้อมให้เป็นเรื่องของคนทุกคนในการรับผิดชอบร่วมกัน เผยแพร่และสร้างเครือข่าย เกิดกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนและองค์กรต่างๆ ในการจัดการสิ่งแวดล้อม เพื่อส่งเสริมสนับสนุนให้ประชาชนในชุมชน ได้มีส่วนร่วมและบริหารจัดการสิ่งแวดล้อมท้องถิ่นอย่างเหมาะสม ลดงบประมาณในการกำจัดและการแก้ไขปัญหาที่ตามมาในภายหลังอันเนื่องมาจากสิ่งแวดล้อม มีความรู้ในการบริหารจัดการขยะมูลฝอยที่เกิดขึ้นในท้องถิ่นตนเอง รวมทั้งสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการดำรงชีวิตในชุมชนกว้างขวางมากยิ่งขึ้น ตลอดจนจนเป็นการสร้างเครือข่ายอันเป็นประโยชน์แก่ชุมชนและสังคม เป็นมิตรที่ดีกับสิ่งแวดล้อมในเขตเทศบาลอย่างยั่งยืนต่อไป

การมีส่วนร่วมขององค์กรชุมชน เอกชน และหน่วยงานภาครัฐ รวมถึงการสร้างกลุ่ม/เครือข่ายในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

การมีส่วนร่วมขององค์กรชุมชน เอกชน และหน่วยงานภาครัฐอื่นๆ ในการดำเนินกิจกรรมของโครงการธนาคารขยะรีไซเคิล โดยเทศบาลได้จัดส่งหนังสือและขอความร่วมมือในการสร้างการมีส่วนร่วมกับองค์กรต่างๆ เช่น

- ขอความอนุเคราะห์จาก ธนาคาร ได้แก่ ธนาคารออมสิน สาขาแม่โจ้ ธนาคารกรุงไทย สาขาแม่โจ้ ในการสนับสนุนรางวัลหรือทุน ในการจัดกิจกรรมต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการขยะมูลฝอยในชุมชน
- ขอความร่วมมือจากมหาวิทยาลัยแม่โจ้ ร่วมจัดทำประกาศนียบัตร ประชาสัมพันธ์และสร้างเครือข่ายนักศึกษาเข้าร่วมโครงการธนาคารขยะรีไซเคิล
- ขอความร่วมมือจากสถานีวิทยุที่ตั้งอยู่ในพื้นที่เทศบาล ประชาสัมพันธ์ ให้ความรู้แก่ประชาชนในการคัดแยกขยะและนำมาฝากกับธนาคารขยะรีไซเคิล
- ร่วมมือกับศูนย์สุขภาพชุมชน โรงพยาบาลสันทราย ในการให้ความรู้แก่ชาวบ้านเกี่ยวกับสาเหตุของการเกิดปัญหาขยะมูลฝอยในชุมชน วิธีการกำจัดขยะมูลฝอยให้ถูกวิธีไม่ให้เกิดผลกระทบต่อตนเองและส่วนรวม และแนวทางการลดปริมาณขยะมูลฝอยในชุมชน
- ร่วมมือกับโรงเรียนบ้านแม่โจ้ ในการรณรงค์กิจกรรมคัดแยกขยะและจัดตั้งธนาคารขยะรีไซเคิลในโรงเรียน
- สร้างกลุ่ม/เครือข่าย กำหนด ผู้นำชุมชน กลุ่มอาสาสมัครสาธารณสุข กลุ่มอาสาสมัครเทศบาล กลุ่มผู้สูงอายุ กลุ่มเกษตรอินทรีย์ กลุ่มสตรีแม่บ้าน กลุ่มเยาวชน กลุ่มอาสาสมัครพิทักษ์สุขภาพและสิ่งแวดล้อม องค์กรต่างๆ ในหมู่บ้าน/ชุมชน ในการร่วมรณรงค์ส่งเสริมการคัดแยกขยะและนำมาฝากธนาคารขยะรีไซเคิล
- สร้างเครือข่ายในการรณรงค์ร่วมกับองค์การบริหารส่วนปกครองท้องถิ่นใกล้เคียง โดยการจัดส่งโครงการและเชิญชวนเข้าร่วมโครงการ

เทศบาลเมืองแม่โจ้ได้สร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนและองค์กรต่างๆ ในพื้นที่ โดยมุ่งเน้นให้มีการได้ลงมือปฏิบัติ เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกันอย่างจริงจังที่จะอนุรักษ์ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมในลักษณะของกลุ่มเครือข่าย รวมทั้งส่งเสริมประชาสัมพันธ์เพื่อให้เกิดการขยายผลในวงกว้างนอกเหนือจากพื้นที่การดำเนินงาน แต่เนื่องจากที่ผ่านมาเทศบาลเมืองแม่โจ้ได้ขาดการรณรงค์และส่งเสริมให้เกิดการปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง ผลการดำเนินงานจึงไม่มีการขยายออกไปทั่วทุกหมู่บ้านและไม่เกิดขึ้นอย่างเป็นรูปธรรม

การรณรงค์/การประชุม และอบรมให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยแก่ประชาชน

เทศบาลได้มีการรณรงค์การคัดแยกขยะมูลฝอย ทั้งการคัดแยกขยะมูลฝอยเพื่อนำไปขาย การคัดแยกขยะเปียกเพื่อทำปุ๋ยอินทรีย์และน้ำหมักชีวภาพ การคัดแยกขยะที่สามารถใช้ซ้ำได้ กลับมาใช้อีก การรณรงค์ห้ามเผาขยะมูลฝอย ดัดป้ายห้ามทิ้งขยะมูลฝอย รวมทั้งใช้กิจกรรมการเรียนรู้เป็นเครื่องมือในการสร้างความรู้ ความเข้าใจ และได้ลงมือทำกิจกรรมให้กับประชาชน เช่น การสัมมนา การสาธิต การทัศนศึกษาดูงาน ฯลฯ พร้อมทั้งสอดแทรกความรู้ ความเข้าใจเรื่องขยะมูลฝอย วิธีการจัดการขยะมูลฝอยแต่ละประเภทให้ถูกวิธี ได้แก่ การจัดบอร์ดยุติเผาขยะ โปสเตอร์ เอกสารเผยแพร่/การประชาสัมพันธ์ของเทศบาลและผู้นำชุมชน สนับสนุนการสร้างกลุ่ม/เครือข่าย ในหมู่บ้าน ให้ทุกคนในหมู่บ้านสามารถร่วมกันปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม ตลอดจนปรับเปลี่ยนพฤติกรรมในการจัดการขยะมูลฝอยร่วมกัน

4.2 ผลการศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะพื้นฐานส่วนบุคคล สังคม เศรษฐกิจของประชาชน

อายุ เพศ สถานภาพ และระดับการศึกษา

จากการเก็บข้อมูลกลุ่มตัวอย่างจำนวน 382 คน ซึ่งเป็นตัวแทนของครัวเรือนผู้ตอบแบบสอบถาม กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 36-45 ปี จำนวน 146 คน คิดเป็นร้อยละ 38.25 รองลงมา มีอายุระหว่าง 46-55 ปี จำนวน 84 คน คิดเป็นร้อยละ 21.98 ส่วนกลุ่มตัวอย่างที่มีจำนวนน้อยที่สุด คือ กลุ่มที่มีอายุต่ำกว่า 25 ปี คิดเป็นร้อยละ 6.30 โดยจำแนกเป็นเพศหญิง จำนวน 216 คน คิดเป็นร้อยละ 56.54 เพศชาย 166 คน คิดเป็นร้อยละ 43.46 เนื่องจากเพศหญิงจะให้ความสนใจและให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามมากกว่าเพศชาย และมีหน้าที่ในครัวเรือนซึ่งเกี่ยวข้องกับเรื่องที่ทำกรเก็บข้อมูล กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีสถานภาพสมรส 255 คน คิดเป็นร้อยละ 66.75 รองลงมา มีสถานภาพโสด 94 คน คิดเป็นร้อยละ 24.60 และมีเพียงส่วนน้อยที่มีสถานภาพหย่าร้าง 11 คน คิดเป็นร้อยละ 2.90 จากผลการเก็บข้อมูลกลุ่มตัวอย่างแสดงให้เห็นว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่จัดอยู่ในวัยกลางคน เป็นกลุ่มแม่บ้านที่มีอายุในช่วงระหว่าง 35 – 45 ปี ที่ทำหน้าที่รับผิดชอบดูแลจัดการภายในครัวเรือนมากกว่าเพศชาย มีประสบการณ์ในการเข้าร่วมอบรม/ประชุม และกิจกรรมต่างๆ ที่เทศบาลได้จัดขึ้นมากกว่าเพศชาย จึงเป็นตัวแทนของครัวเรือนในการตอบแบบสอบถาม โดยสามารถอธิบายถึงรูปแบบการจัดกิจกรรมหรือการรณรงค์เกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยที่เทศบาลจัดขึ้นและอธิบายถึงการจัดการขยะมูลฝอยในครัวเรือนได้

ผลการวิจัยด้านระดับการศึกษาของกลุ่มตัวอย่าง พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น (ม.3) คิดเป็นร้อยละ 30.63 รองลงมาจบการศึกษาระดับประถมศึกษา คิด

เป็นร้อยละ 18.85 และระดับสูงกว่าปริญญาตรี มีจำนวนน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 5.76 เนื่องจากกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่อยู่ในวัยกลางคน จึงมีระดับการศึกษาสูงสุดแค่ในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น จากข้อมูลดังกล่าวพบว่า ระดับการศึกษาไม่ได้มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยในครัวเรือน เนื่องจากผลของข้อมูลที่ทำให้การศึกษาพบว่า ประชาชนที่มีการศึกษาในทุกๆระดับ ได้มีการจัดการขยะมูลฝอยในครัวเรือนเช่นเดียวกัน รายละเอียดดังตาราง 4.1

ตาราง 4.1 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตาม อายุ เพศ สถานภาพ และระดับการศึกษา

ลักษณะพื้นฐานส่วนบุคคล	จำนวน (คน)	ร้อยละ
อายุ		
ต่ำกว่า 25 ปี	24	6.30
25 - 35 ปี	75	19.60
36 - 45 ปี	146	38.25
46 - 55 ปี	84	21.98
56 ปีขึ้นไป	53	13.87
ลักษณะพื้นฐานส่วนบุคคล		
เพศ		
ชาย	166	43.46
หญิง	216	56.54
สถานภาพของประชาชนในชุมชน		
โสด	94	24.60
สมรส	255	66.75
หย่าร้าง	11	2.90
หม้าย	22	5.75

ตาราง 4.1 (ต่อ)

ลักษณะพื้นฐานส่วนบุคคล	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ระดับการศึกษาสูงสุด		
ประถมศึกษา (ป.1-6)	72	18.85
มัธยมศึกษาตอนต้น (ม.3)	117	30.63
มัธยมศึกษาตอนปลาย (ม.6)/ ปวช.	60	15.70
อนุปริญญา/ปวส.	61	15.97
ปริญญาตรี	50	13.09
สูงกว่าปริญญาตรี	22	5.76

จำนวนสมาชิกในครัวเรือนและระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน

จากผลการวิจัยพบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ มีสมาชิกในครัวเรือน 3-4 คน คิดเป็นร้อยละ 69.63 รองลงมามีสมาชิกในครัวเรือน มากกว่า 4 คนขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 18.85 และเนื่องจากกลุ่มตัวอย่างที่ทำการเก็บข้อมูลเป็นกลุ่มอายุ 36-45 ปี ดังนั้นส่วนใหญ่จึงอาศัยอยู่ในชุมชนเป็นระยะเวลา 10 – 30 ปี คิดเป็นร้อยละ 49.21 รองลงมาอาศัยอยู่เป็นระยะเวลา 31-50 ปี คิดเป็นร้อยละ 34.82 และน้อยที่สุดมีระยะเวลาอยู่อาศัยในชุมชนมากกว่า 51 ปีขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 5.24 ดังตาราง 4.2 เนื่องจากผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ได้อาศัยอยู่ในชุมชนเป็นเวลาถึง 10 ปีขึ้นไป ทำให้สามารถวิเคราะห์ปัญหาในชุมชนได้ดี และอธิบายจากการที่ได้พบเห็นเกี่ยวกับการดำเนินการจัดการขยะมูลฝอยในชุมชนของเทศบาลเมืองแม่โจ้ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันที่ยังไม่สามารถมีการจัดการขยะมูลฝอยในชุมชนได้อย่างเป็นรูปธรรมและมีประสิทธิภาพขึ้นได้

ตาราง 4.2 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามจำนวนสมาชิกในครัวเรือน ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน

ลักษณะพื้นฐานส่วนบุคคล	จำนวน (คน)	ร้อยละ
จำนวนสมาชิกในครัวเรือน		
1-2 คน	44	11.52
3-4 คน	266	69.63
มากกว่า 4 คนขึ้นไป	72	18.85
ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน		
ต่ำกว่า 10 ปี	41	10.73
10-30 ปี	188	49.21
31 - 50 ปี	133	34.82
มากกว่า 51 ปีขึ้นไป	20	5.24

อาชีพหลัก รายได้ต่อเดือน ค่าใช้จ่ายต่อเดือน ภาระหนี้สิน รายได้สุทธิ

ตาราง 4.3 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามอาชีพ รายได้ต่อเดือน รายจ่ายต่อเดือน ภาระหนี้สิน และรายได้สุทธิ

ลักษณะพื้นฐานส่วนบุคคล	จำนวน (คน)	ร้อยละ
อาชีพหลักของประชาชน		
ค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว	117	30.63
รับจ้างทั่วไป	83	21.73
พนักงานเอกชน	77	20.16
รับราชการ	53	13.87
พนักงานรัฐวิสาหกิจ	32	8.38
เกษตรกรกรรม	20	5.23

ตาราง 4.3 (ต่อ)

ลักษณะพื้นฐานส่วนบุคคล	จำนวน (คน)	ร้อยละ
รายได้ของประชาชน		
ต่ำกว่า 5,000 บาท	43	11.26
5,000 - 7,500 บาท	124	32.46
7,501- 10,000 บาท	157	41.10
มากกว่า 10,000 บาท	58	15.18
รายจ่ายของประชาชน		
ต่ำกว่า 5,000 บาท	59	15.45
5,000 - 7,500 บาท	224	58.64
7,501- 10,000 บาท	73	19.11
มากกว่า 10,000 บาท	26	6.80
ภาระหนี้สินของประชาชน		
มีหนี้สิน	128	33.51
ไม่มีหนี้สิน	254	66.49
รายได้สุทธิ		
เหลือเก็บ	112	29.32
รายรับพอดีกับรายจ่าย	164	42.93
ไม่พอใช้	106	27.75

จากผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีอาชีพหลักคือค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว คิดเป็นร้อยละ 30.63 รองลงมามีอาชีพรับจ้าง คิดเป็นร้อยละ 21.73 และมีอาชีพเป็นพนักงานเอกชน คิดเป็นร้อยละ 20.16 และกลุ่มที่มีจำนวนน้อยที่สุด คือ เกษตรกรรม คิดเป็นร้อยละ 5.23 เนื่องจากเทศบาลเมืองแม่โจ้มีสถาบันการศึกษานานาชาติ คือ มหาวิทยาลัยแม่โจ้ ตั้งอยู่ในพื้นที่ ซึ่งเป็นเขตชุมชนเมืองหรือชุมชนหนาแน่น ที่มีความเจริญทางด้านเศรษฐกิจและสังคม กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่จึงประกอบอาชีพค้าขายหรือทำธุรกิจส่วนตัวต่างๆ เช่น ธุรกิจร้านเสริมสวย ธุรกิจอยู่ซ่อมรถ ธุรกิจหอพัก-บ้านเช่า เป็นต้น จึงทำให้กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ไม่ต้องออกไปทำงานนอกพื้นที่ โดยมีรายได้

ส่วนใหญ่อยู่ระหว่าง 7,501 – 10,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 41.10 รองลงมา มีรายได้อยู่ระหว่าง 5,000 - 7,500 บาท คิดเป็นร้อยละ 32.46 และรายได้มากกว่า 10,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 15.18 ตามลำดับ ส่วนในเรื่องของรายจ่ายจะมีรายจ่ายอยู่ในระหว่าง 5,000 – 7,500 บาท คิดเป็นร้อยละ 58.64 รองลงมา มีรายจ่าย 7,501- 10,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 19.11 และส่วนใหญ่ไม่มีภาระหนี้สิน คิดเป็นร้อยละ 66.49 ส่งผลให้รายได้หลังหักลบรายจ่ายและภาระหนี้สินส่วนใหญ่มีรายรับที่พอดีกับรายจ่าย คิดเป็นร้อยละ 42.93 รองลงมา มีรายได้เหลือเก็บ คิดเป็นร้อยละ 29.32 และส่วนน้อยที่รายได้ไม่พอใช้คิดเป็นร้อยละ 27.75 ตามลำดับ ดังตาราง 4.3 เหตุที่ประชาชนส่วนใหญ่มีรายรับที่พอดีกับรายจ่าย เนื่องมาจากประชาชนไม่ได้มีภาระหนี้สินใดๆ และมีรายได้เป็นประจำทุกวัน/ทุกเดือนจากการประกอบอาชีพค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัวของกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่

สภาพชุมชน พื้นที่ที่ถึงขยะส่วนรวมของหมู่บ้าน สภาพลักษณะที่พักอาศัย พื้นที่กำจัดขยะบริเวณที่พักอาศัย

ตาราง 4.4 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามสภาพชุมชน พื้นที่ที่ถึงขยะส่วนรวมของหมู่บ้าน สภาพลักษณะที่พักอาศัย และ พื้นที่กำจัดขยะบริเวณที่พักอาศัย

ลักษณะพื้นฐานส่วนบุคคล	จำนวน (คน)	ร้อยละ
สภาพชุมชน		
ชุมชนเมือง (ใกล้มหาวิทยาลัยแม่โจ้)	261	68.32
ชุมชนกึ่งเมือง กึ่งชนบท	121	31.68
พื้นที่ที่ถึงขยะส่วนรวมของหมู่บ้าน		
มี	63	16.49
ไม่มี	319	83.51
สภาพลักษณะที่พักอาศัย		
บ้านของตนเอง	256	67.01
บ้านจัดสรร	71	18.59
อาคารพาณิชย์	34	8.90
อื่นๆ	21	5.50
พื้นที่กำจัดขยะบริเวณที่พักอาศัย		
มี	117	30.63
ไม่มี	265	69.37

จากผลการวิจัยพบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่อาศัยอยู่ในชุมชนเมือง (ใกล้มหาวิทยาลัยแม่โจ้ หมู่ 4, หมู่ 5, หมู่ 9 ตำบลหนองหาร) จำนวน 261 คน คิดเป็นร้อยละ 68.32 และชุมชนกึ่งเมือง กึ่งชนบท (หมู่ 7 ตำบลหนองจ้อม และหมู่ 13 ตำบลป่าไผ่) จำนวน 121 คน คิดเป็นร้อยละ 31.68 โดยไม่มีพื้นที่ที่หึ่งขะส่วนรวมของหมู่บ้าน คิดเป็นร้อยละ 83.51 และส่วนใหญ่จะอาศัยพักอยู่ที่บ้านของตนเอง คิดเป็นร้อยละ 67.01 อาศัยอยู่บ้านจัดสรร คิดเป็นร้อยละ 18.59 และกลุ่มที่มีจำนวนน้อยที่สุด คือ อื่นๆ เช่น หอพัก บ้านพักข้าราชการ คิดเป็นร้อยละ 5.50 โดยไม่มีพื้นที่กำจัดขยะบริเวณที่พักอาศัย คิดเป็นร้อยละ 69.37 ดังตาราง 4.4 เนื่องจากพื้นที่ในเขตเทศบาลเมืองแม่โจ้ที่อยู่ใกล้มหาวิทยาลัยแม่โจ้มีการก่อสร้างหอพักเพื่อรองรับนักศึกษาที่มีเพิ่มขึ้นทุกปี รวมทั้งการสร้างอาคารพาณิชย์และร้านค้าต่างๆ เพื่อทำธุรกิจค้าขายก็เพิ่มขึ้นตามไปด้วย ดังนั้นพื้นที่ว่างสำหรับใช้ทิ้งขยะส่วนรวมของแต่ละหมู่บ้านจึงไม่มี ส่วนในบริเวณบ้านพักอาศัยที่ไม่มีพื้นที่ในการกำจัดขยะก็เนื่องจากประชาชนได้แบ่งพื้นที่บริเวณรอบๆ บ้านของตนเองจากเดิมที่เคยเป็นทุ่งนาใช้ทำการเกษตรก็ขายให้กับนายทุนเพื่อใช้ทำหอพัก บ้านเช่า บ้านจัดสรร หรืออาคารพาณิชย์

4.3 ความรู้ ความเข้าใจของประชาชนเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอย

ความรู้ความเข้าใจของประชาชนเกี่ยวกับการจัดการขยะ ประมวลได้จากแบบทดสอบในสาระที่เกี่ยวข้องจำนวน 10 ข้อ โดยผู้วิจัยเป็นผู้ทำเครื่องหมาย / หน้าข้อความเมื่อผู้ให้ข้อมูลเห็นว่าถูก และทำเครื่องหมาย x หน้าข้อความที่ผู้ให้ข้อมูลเห็นว่าผิด เฉลยคำตอบที่ถูกต้องของแบบทดสอบแสดงได้ดังต่อไปนี้

-/..... 1. ขยะมูลฝอย หมายถึง ของเสียหรือวัสดุเหลือใช้ที่เกิดจากการดำเนินชีวิตของมนุษย์
-/..... 2. การกำจัดขยะมูลฝอยให้ได้ผลต้องแก้ที่ต้นเหตุ คือ มนุษย์ ซึ่งเป็นผู้ก่อให้เกิดขยะ
- x..... 3. การทิ้งขยะไม่ถูกที่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อระบบนิเวศน์ในพื้นที่บริเวณใกล้เคียงเท่านั้น
- x..... 4. ขยะมูลฝอยอันตรายสามารถนำไปกำจัดได้ด้วยวิธีการนำไปเผา
-/..... 5. ขยะมูลฝอยแห้ง เช่น กระจัง ขวด เป็นขยะที่สามารถนำกลับมาใช้ประโยชน์ใหม่ได้อีก
- x..... 6. ขยะมูลฝอยพวกเศษอาหาร ผัก ผลไม้ สามารถทิ้งลงในแม่น้ำลำคลองได้ เพราะย่อยสลายง่ายและไม่ทำให้น้ำเสีย
-/..... 7. ขยะอันตรายจากสถานพยาบาลก่อให้เกิดผลเสียต่อมนุษย์และสิ่งแวดล้อมมากกว่าขยะอันตรายประเภท ถ่านไฟฉาย แบตเตอรี่ กระจัง สารเคมี
-/..... 8. ขยะมูลฝอยในชุมชนของท่าน ถ้าถูกนำมากองรวมกันไว้นานก็จะเป็นแหล่งของแมลง และสัตว์ที่เป็นพาหะนำโรค

..... ×.....9. ขยะประเภทพลาสติก กล่อง โฟม เป็นขยะที่สามารถย่อยสลายได้ง่าย

..... /..... 10. ถ้าผู้คนมีความตระหนักหรือมีจิตสำนึกก็จะส่งผลให้เกิดพฤติกรรมที่ดีต่อสิ่งแวดล้อม

การศึกษาความรู้ ความเข้าใจของประชาชนเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอย เพื่อให้ทราบว่า ประชาชนมีความรู้ ความเข้าใจมากน้อยเพียงใดเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยให้ถูกวิธี ตั้งแต่การ ทิ้งขยะ การคัดแยกขยะ การนำขยะไปกำจัดให้ถูกประเภทและถูกวิธี สาเหตุของการเกิดปัญหา ผลกระทบจากปัญหาขยะมูลฝอย และมีความรู้ ความเข้าใจในด้านใดมากที่สุด ผลของระดับความรู้ ความเข้าใจของประชาชนจะนำไปสู่การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอย

จากการศึกษาพบว่า ความรู้ ความเข้าใจของประชาชนกลุ่มตัวอย่างนั้น มีระดับความรู้มาก ซึ่งเป็นความรู้ที่มีในตัวของกลุ่มตัวอย่างเอง และความรู้ที่ได้รับข้อมูลข่าวสารจากสื่อต่างๆ ทำให้ ประชาชนกลุ่มตัวอย่าง ทราบถึงความหมายของ “ขยะมูลฝอย” ประเภทหรือชนิด สาเหตุของการ เกิดและผลกระทบที่เกิดจากปัญหาขยะมูลฝอย เช่น ปริมาณขยะมูลฝอยที่เกิดขึ้นในทุกวันนี้เกิดจาก พฤติกรรมการบริโภคของประชาชนที่มีความต้องการมากขึ้นตามค่านิยมที่เปลี่ยนแปลงไปของ สังคม หากประชาชนปรับเปลี่ยนพฤติกรรมบริโภคให้น้อยลง หรือสร้างพฤติกรรมในการช่วย ลดปริมาณขยะมูลฝอยก็จะทำให้ปริมาณขยะมูลฝอยลดน้อยลง เช่นการนำยางรถเก่ามาใช้ปลูก ดอกไม้หรือสมุนไพร ซึ่งเป็น การนำสิ่งของเครื่องใช้ต่างๆ ที่หมดประสิทธิภาพแล้วมาใช้ทำ ประโยชน์อย่างอื่น การใช้ตะกร้าหรือกระเป๋าผ้าไว้ใส่ของแทนถุงพลาสติก หรือถ้าหลีกเลี่ยงได้ก็จะ ไม่ใช้ถุงพลาสติกในเวลาที่ไม่จำเป็นต้องใช้ เพื่อช่วยลดปริมาณถุงพลาสติกที่ย่อยสลายช้า ปรับเปลี่ยน พฤติกรรมการบริโภคที่ไม่ฟุ้งเฟ้อฟุ่มเฟือย ไม่ทำตามกระแสค่านิยมของสังคม เช่น เครื่องอุปโภค บริโภคที่มีอยู่แล้วในครัวเรือนและยังใช้ได้ก็ไม่ต้องซื้อเพิ่ม และทราบถึงวิธีการกำจัดขยะมูลฝอย แต่ละประเภทให้ถูกวิธีโดยไม่เกิดผลกระทบต่อตนเองและต่อส่วนรวม เช่น การคัดแยกขยะมูล ฝอยรีไซเคิลส่งขายให้กับร้านรับซื้อของเก่า ไม่นำขยะมูลฝอยอันตรายไปกำจัดด้วยวิธีการเผา เพราะ จะทำให้เกิดมลพิษในอากาศ เมื่อเราหายใจก็จะได้รับก๊าซพิษจากขยะมูลฝอยอันตรายเข้าสู่ร่างกาย ได้ เป็นต้น แต่ในบางประเด็นประชาชนยังเกิดความเข้าใจผิดเกี่ยวกับเรื่องการทิ้งขยะ คิดเป็นร้อยละ 50.00 ซึ่งประชาชนมีความคิดว่าการทิ้งขยะไม่ถูกที่เพียงเล็กน้อยอาจจะส่งผลเสียแค่ตรงบริเวณที่ทิ้ง เท่านั้น ถือว่าประชาชนยังมีความรู้ ความเข้าใจในทางที่ผิด อาจเป็นเพราะประชาชนยังไม่ได้รับ ความรู้เรื่องผลกระทบจากการจัดการขยะมูลฝอยที่ไม่ถูกวิธีเท่าที่ควร ประกอบกับประชาชนไม่ได้มี ส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยในชุมชน เนื่องจากเทศบาลฯ เป็นผู้ดูแลรับผิดชอบในการจัดการ ขยะมูลฝอยในชุมชนทุกชั้นตอนจึงทำให้ประชาชนไม่เกิดความตระหนักต่อผลกระทบที่จะเกิดขึ้น ตามมาจากการทิ้งขยะมูลฝอยไม่ถูกที่ ประชาชนจึงมองข้ามปัญหาเหล่านี้ไป นอกจากนี้ประชาชน

ยังมีความคิดว่า การนำเศษอาหาร ผัก ผลไม้ ที่ลงในแม่น้ำลำคลองเพียงเล็กน้อยไม่ได้ส่งผลกระทบต่อความแข็งแรงถึงกับทำให้น้ำเสียได้ เพราะเป็นขยะมูลฝอยที่ย่อยสลายได้ง่าย ซึ่งเป็นความรู้ความเข้าใจที่ยังไม่ถูกต้อง

ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยของกลุ่มตัวอย่างนั้น เกิดขึ้นจากข้อมูลข่าวสารจากแหล่งต่างๆ ที่ได้รับเป็นประจำทั้งจากการฟัง การมองเห็น และจากประสบการณ์ในการดำรงชีวิตของกลุ่มตัวอย่าง สามารถนำมาใช้ในการปฏิบัติให้เกิดพฤติกรรมในการจัดการขยะมูลฝอยในครัวเรือน การเพิ่มความรู้ ความเข้าใจให้กับประชาชนเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยเป็นประจำ จะส่งผลให้ประชาชนเกิดความรู้ ความเข้าใจมากขึ้นและเปลี่ยนเป็นความตระหนักต่อการจัดการขยะมูลฝอยโดยไม่ให้เกิดผลกระทบต่อตนเอง ต่อส่วนรวมและต่อสิ่งแวดล้อม

การที่ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจในเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยจะเป็นปัจจัยหนึ่งที่มีผลต่อการให้ความร่วมมือในการจัดการขยะมูลฝอยในทุกวิธีที่ทางเทศบาลได้มีการณรงค์ เพื่อให้มีปริมาณขยะมูลฝอยลดลง ซึ่งการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยในครัวเรือนของเทศบาลเมืองแม่โจ้ มีส่วนช่วยให้การดำเนินการจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาลฯ มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

ค่าคะแนนเฉลี่ยความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนคือ 8 คะแนน และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1 ดังนั้นสรุปได้คือ โดยภาพรวมประชาชนมีความรู้ความเข้าใจอยู่ในระดับมาก ซึ่งถือได้ว่า ประชากรกลุ่มตัวอย่างมีความรู้ ความเข้าใจในเรื่องการจัดการขยะมูลฝอยเป็นอย่างดี

จากการตอบแบบสอบถาม พบว่ากลุ่มประชากรตัวอย่างจำนวน 382 คน คิดเป็นร้อยละ 100.0 มีความรู้ความเข้าใจมากที่สุดในเรื่องความหมายของขยะมูลฝอย ที่หมายถึงของเสียหรือวัสดุเหลือใช้ที่เกิดจากการดำเนินชีวิตของมนุษย์ และการกำจัดขยะมูลฝอยให้ได้ผลต้องแก้ที่ต้นเหตุ คือมนุษย์ ซึ่งเป็นผู้ก่อให้เกิดขยะ รองลงมา เป็นผู้ที่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องขยะมูลฝอยในชุมชน ถ้าถูกนำมากองรวมกันไว้นานก็จะเป็นแหล่งของแมลงและสัตว์ที่เป็นพาหะนำโรค จำนวน 362 คน คิดเป็นร้อยละ 95 และมีเพียงส่วนน้อยที่มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับขยะมูลฝอยอันตรายสามารถนำไปกำจัดได้ด้วยวิธีการนำไปเผา และขยะประเภทพลาสติก ก่อหลอม โฟม เป็นขยะที่สามารถย่อยสลายได้ง่ายกลุ่มตัวอย่างยังเข้าใจไม่ชัดเจนมากนัก คิดเป็นร้อยละ 31.00 นอกจากนี้ความรู้ความเข้าใจที่ว่าขยะมูลฝอยแห้ง เช่น กระป๋อง ขวด เป็นขยะที่สามารถนำกลับมาใช้ประโยชน์ใหม่ได้อีกนั้น กลุ่มตัวอย่างยังมีความเข้าใจที่ถูกต้องในอัตราสูงถึงร้อยละ 91.10 และกลุ่มตัวอย่างยังทราบว่าขยะอันตรายจากสถานพยาบาลก่อให้เกิดผลเสียต่อมนุษย์และสิ่งแวดล้อมมากกว่าขยะอันตราย และความตระหนักหรือมีจิตสำนึกของประชาชนจะส่งผลให้เกิดพฤติกรรมที่ดีต่อสิ่งแวดล้อม มีความ

เข้าใจที่ถูกต้อง เกิน 80% ขึ้นไป จะเห็นได้ว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับขยะมูลฝอย ต้นเหตุที่ทำให้ปริมาณขยะมูลฝอยเพิ่มขึ้น วิธีการกำจัดขยะมูลฝอยที่ถูกวิธีโดยไม่ส่งผลเสียต่อสิ่งแวดล้อม และการคัดแยกขยะที่สามารถนำกลับมาใช้ประโยชน์ได้อีก ซึ่งเป็นความรู้ความเข้าใจที่ได้รับในการอบรมให้ความรู้จากเจ้าหน้าที่สาธารณสุข เจ้าหน้าที่ของเทศบาล อาสาสมัครสาธารณสุขของเทศบาลเมืองแม่โจ้ และจากสื่อต่างๆ ที่กระตุ้นให้ประชาชนได้ปฏิบัติในครัวเรือนของตนเองและที่สำคัญเกิดขึ้นจากการมีจิตสำนึกของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตาราง 4.5 แสดงระดับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชน

ระดับความรู้ความเข้าใจ เกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอย	จำนวนคน	ร้อยละ
ความรู้น้อย (คะแนน 1 – 4)	-	-
ความรู้ปานกลาง (คะแนน 5 – 7)	67	17.5
ความรู้มาก (คะแนน 8 – 10)	315	82.5
รวม	382	100.0

จากตาราง 4.5 ผลการตอบแบบทดสอบความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยจำนวน 10 ข้อ กับกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 382 คน พบว่า จำนวน 315 คน คิดเป็นร้อยละ 82.5 มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยอยู่ในระดับมาก ซึ่งมีคะแนนระหว่าง 8 – 10 และจำนวน 67 คน คิดเป็นร้อยละ 17.5 มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยในระดับปานกลาง และระดับความรู้ความเข้าใจในระดับน้อย คิดเป็นร้อยละ 0 เนื่องจากผลการศึกษาไม่พบผู้ที่ไม่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอย

ตาราง 4.6 ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยในครัวเรือน

ระดับความรู้ความเข้าใจของการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชน	ระดับการมีส่วนร่วม			รวม
	น้อย	ปานกลาง	มาก	
ระดับความรู้ความเข้าใจปานกลาง	4	51	12	67
% ระดับความรู้ความเข้าใจปานกลาง	6.0%	76.1%	17.9%	100.0%
% การมีส่วนร่วม	14.3%	19.0%	14.0%	17.5%
ระดับความรู้ความเข้าใจมาก	24	217	74	315
% ระดับความรู้ความเข้าใจมาก	7.6%	68.9%	23.5%	100.0%
% การมีส่วนร่วม	85.7%	81.0%	86.0%	82.5%
รวม	28	268	62	382
	7.3%	70.2%	22.5%	100.0%
	100.0%	100.0%	100.0%	100.0%

จากตาราง 4.6 แสดงให้เห็นว่าประชาชนส่วนใหญ่ มีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยในครัวเรือนในระดับปานกลาง ในขณะที่เป็นผู้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยในระดับมาก ซึ่งจากการวิจัย พบว่า ประชาชนเทศบาลเมืองแม่โจ้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยอยู่ในระดับมาก ทั้งสาเหตุของการเกิดปัญหาขยะ วิธีการกำจัดขยะให้ถูกวิธีไม่ให้เกิดผลกระทบต่อส่วนรวม และผลเสียที่เกิดจากขยะมูลฝอย ซึ่งเกิดจากการอาศัยการเรียนรู้จากประสบการณ์หรือการลงมือปฏิบัติจริง นอกเหนือจากความรู้ความเข้าใจ ที่ได้รับจากการอบรม/รณรงค์จากเทศบาลหรือหน่วยงานต่างๆ ส่งผลให้ประชาชนมีพฤติกรรมในการจัดการขยะมูลฝอยในครัวเรือนที่ได้ช่วยให้ปริมาณขยะมูลฝอยทั้งในครัวเรือนและในชุมชนลดลง แต่เนื่องจากประชาชนไม่ได้ให้ความสำคัญต่อการนำความรู้ ความเข้าใจที่มีไปใช้หรือปฏิบัติเป็นประจำ ซึ่งอาจมีสาเหตุมาจากที่ประชาชนต้องทำงานทั้งวัน โดยเฉพาะผู้ที่ประกอบธุรกิจส่วนตัว/ค้าขาย ทำให้ไม่มีเวลาในการปฏิบัติ ส่วนสาเหตุที่ทำให้ประชาชนมีส่วนร่วมในระดับชุมชนน้อยมีหลายประการ เช่น การส่งเสริมและการประชาสัมพันธ์ที่ไม่ทั่วถึงและไม่ต่อเนื่องของเทศบาล มีการส่งเสริมนำร่องโครงการเพียงบางหมู่บ้านเท่านั้นแต่ไม่ได้ส่งเสริมขยายไปทั่วทุกหมู่บ้าน ทำให้มีประชาชนเพียงบางกลุ่มเท่านั้นที่มีส่วนร่วม ความเห็นแก่ตัว ที่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตนมากกว่าประโยชน์

ส่วนรวม ความเคยชินในการปฏิบัติของประชาชนที่คอยแต่ทำตามที่เทศบาลได้แนะแนวทางหรือจัดกิจกรรมขึ้นมาให้ประชาชนได้ปฏิบัติตามเท่านั้น แต่ไม่ได้ร่วมพัฒนาชุมชนในทุกๆ ขั้นตอน

4.4 ความตระหนักต่อการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชน

สำหรับผลการวิจัยเกี่ยวกับความตระหนักต่อการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชน พบว่าประชากรกลุ่มตัวอย่างมีระดับความตระหนักมากที่สุด เนื่องจากเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นใกล้ตัวจากประสบการณ์ที่ได้พบเห็น รับฟัง ในการดำรงชีวิตประจำวัน สาเหตุที่ประชาชนมีความตระหนักมากในเรื่องนี้ อาจเป็นเพราะเคยได้รับรู้ถึงปัญหาขยะมูลฝอยที่เกิดขึ้นในอดีตของชุมชนเทศบาลเมืองแม่โจ้ ที่มีปริมาณขยะมูลฝอยมากเจ้าหน้าที่จัดเก็บขยะปฏิบัติหน้าที่ไม่ทันต่อสถานการณ์ที่เกิดขึ้น จึงเกิดปัญหาขยะมูลฝอยล้นเมืองเทศบาลเมืองแม่โจ้ ซึ่งผลกระทบที่ประชาชนได้รับคือมีขยะมูลฝอยตกค้างตามครัวเรือน ริมนถนนหรือสถานที่ต่างๆ เช่น ตลาด โรงเรียน สถานที่สาธารณะต่างๆ ในเขตเทศบาล และพื้นที่รกร้างว่างเปล่าโดยประชาชนได้นำไปทิ้งไว้รวมกัน ซึ่งได้สร้างความสกปรก มีทัศนียภาพที่ไม่สวยงาม และส่งกลิ่นเหม็นรบกวนประชาชน ปัญหานี้ได้เกิดขึ้นได้ช่วงระยะเวลาหนึ่ง เทศบาลก็ได้เปลี่ยนแปลงกฎระเบียบการจัดเก็บขยะจากเดิมที่ทำการจัดเก็บขยะในวันจันทร์ วันพุธ และวันศุกร์ ก็เปลี่ยนเป็นทำการจัดเก็บขยะในวันจันทร์ – วันศุกร์ ทำให้ปัญหานี้ได้หมดไปแต่ปริมาณขยะมูลฝอยก็ยังคงมีมากเช่นเดิม

จากผลการวิจัย ดังตาราง 4.7 แสดงถึงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนของคะแนนความตระหนักต่อการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชน และจากเกณฑ์การแบ่งระดับความตระหนักของกลุ่มตัวอย่างโดยพิจารณาจากค่าคะแนนเฉลี่ยรวมพบว่าเท่ากับ 4.37 แสดงให้เห็นว่ากลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้มีความตระหนักต่อการจัดการขยะมูลฝอยอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = 3.68 – 5.00) และความตระหนักในแต่ละประเด็นที่เกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยไม่แตกต่างกันมากนัก (ค่าเฉลี่ยของส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานมีค่าเท่ากับ 0.69)

จากผลการวิจัยพบว่าประชาชนส่วนใหญ่จะมีความตระหนักต่อการจัดการขยะมูลฝอยในระดับมากในทุกเรื่อง โดยเฉพาะเรื่องการที่ผู้คนเปลี่ยนความคิด และหันมาเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าผลประโยชน์ของตนเองจะสามารถเปลี่ยนพฤติกรรมที่มีต่อสิ่งแวดล้อมได้ มีความตระหนักในเรื่องสิ่งแวดล้อมที่เสื่อมโทรมไปมากซึ่งเกิดจากคนที่เห็นแก่ประโยชน์ของตนเองมากกว่าผลประโยชน์ส่วนรวม และมีความตระหนักในเรื่องความจำเป็นที่ทุกครัวเรือนต้องมีการคัดแยกขยะมูลฝอยก่อนนำไปกำจัดเพื่อลดปริมาณขยะในชุมชนให้น้อยลง แต่จากที่ผู้วิจัยได้พบเห็นนั้นสภาพความเป็นจริงที่เกิดขึ้นในชุมชนกลับพบว่ามิมีประชาชนจำนวนไม่มากที่มีพฤติกรรมในการปฏิบัติต่อการจัดการขยะมูลฝอยที่มีความตระหนักต่อผลประโยชน์ของส่วนรวมมากกว่า

ผลประโยชน์ของตนเองซึ่งตรงข้ามกับผลที่ได้รับจากการตอบแบบสอบถามของกลุ่มตัวอย่าง นอกจากนี้ประชาชนยังมีความตระหนักต่อการกำจัดขยะมูลฝอยด้วยวิธีการเผาในที่โล่งแจ้ง เนื่องจากได้รับผลกระทบจากการเผาขยะมูลฝอยโดยเฉพาะกลิ่นเหม็นและเกิดอาการเคืองตาหรือ แสบตาจากการเผาขยะมูลฝอยจำพวกพลาสติก ขางล้อรถ หรือขยะมูลฝอยอันตราย ทั้งที่ได้มีการ รมรงค์ห้ามเผาขยะมูลฝอยจากเทศบาล แต่ก็ยังมีประชาชนอีกกลุ่มหนึ่งที่ไม่ให้ความร่วมมือซึ่งเกิด จากความเห็นแก่ตัวและขาดจิตสำนึกถึงผลเสียที่จะเกิดขึ้นตามมา เช่นเดียวกับแนวคิดของ (Arne Naess 1973, อ้างใน สันฐิตา กาญจนพันธุ์, อ้างแล้ว) ในการแยกความเป็นตัวตนระดับองค์รวมกับ ตัวตนระดับปัจเจกหรือตัวตนระดับสังคม ที่ไม่ควรกระทำการใดๆ ออกไปโดยคำนึงถึงประโยชน์ ของตัวตนระดับปัจเจกหรือระดับสังคมเท่านั้น แต่ควรจะต้องตระหนักถึงผลกระทบที่จะเกิดกับ ตัวตนองค์รวมที่มนุษย์เป็นส่วนประกอบส่วนหนึ่งในนั้น โดย Naess ได้ยกตัวอย่างที่แยกแยะตัวตน ระดับองค์รวม ตัวตนระดับปัจเจกหรือตัวตนระดับสังคม เช่น การทิ้งและเผาขยะบริเวณที่กว้างว่าง เปล่าที่อยู่ในเขตรับน้ำชลประทานของหมู่บ้านชนเมืองนอกเขตเทศบาล การทิ้งขยะของปัจเจก บุคคลเป็นไปเพื่อประโยชน์ของตัวตนระดับปัจเจกคือ กำจัดขยะออกจากบริเวณบ้านของตนเอง ทำ ให้อบริเวณบ้านของตนเองสะอาดสะอาด แต่พื้นที่ที่กว้างว่างเปล่าในหมู่บ้านกลับรถเรือ ไปด้วยกอง ขยะ อาจมีคนบางคนที่ช่วยเผาขยะจนหมดเป็นครั้งเป็นคราว เพื่อความสะอาดเจริญตาของพื้นที่ หมู่บ้าน เป็นประโยชน์แก่ตัวตนระดับสังคม แต่ควันจากการเผาขยะมีกลิ่นเหม็น โดยเฉพาะกลิ่น พลาสติกที่เหม็นและอาจจะมีสารพิษปะปนอยู่ด้วย ควันนั้นก่อความเดือดร้อนรำคาญให้แก่ผู้ที่อาศัย ในหมู่บ้าน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงเวลาที่อากาศปิดในฤดูหนาว ลมไม่พัดถ่ายเทอากาศ เกิดผล กระทบต่อสุขภาพของชาวบ้านจำนวนมาก ในช่วงที่ลมถ่ายเทสะดวก สารพิษในควันลอยขึ้นไป สะสมในชั้นบรรยากาศ และอาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อ การเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศโลก ในหน้าฝน น้ำจากกองขยะที่ไม่สามารถเผาได้ก็ไหลซึมลงไปตามคลองชลประทานไปปนเปื้อนและสะสมใน แหล่งน้ำบาดาล ซึ่งเป็นแหล่งน้ำประปาของหมู่บ้านหรือของชุมชนอื่นๆ ภายในระบบนิเวศน์นั้น ปัญหากจากการทิ้งขยะและเผาขยะ จึงเกิดผลกระทบต่อตัวตนระดับองค์รวม ถ้าปรับวิธีคิดใหม่ให้ เป็นไปตามหลักเรื่องความตระหนักถึงตัวตนตามแบบนิเวศน์ วิทยาแนวคิดแล้ว จะต้องคำนึงว่า การ ทิ้งขยะและเผาขยะได้ก่อให้เกิดผลกระทบอย่างไรต่อระบบนิเวศน์ทั้งหมด ตัวตนของเราไม่ได้หยุด ที่ระดับปัจเจกหรือระดับชุมชน แต่ระบบนิเวศน์ทั้งหมดคือตัวตนของเรา หรืออีกนัยหนึ่งคือ นิเวศน์วิทยาแนวคิดเรียกร้องให้ขยายตัวตนของปัจเจกให้กว้างขึ้นจนกลายเป็นตัวตนระดับองค์รวม นั้นเอง ดังนั้นเทศบาลฯ จะต้องเพิ่มความตระหนักให้ประชาชนอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ประชาชนได้ ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมในการปฏิบัติเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยในชุมชนโดยไม่ให้เกิด ผลกระทบต่อส่วนรวมนั้น เทศบาลฯ จะต้องเพิ่มความตระหนักให้ประชาชนอย่างต่อเนื่อง ให้

ประชาชนได้มองเห็นความสำคัญในการลดปริมาณขยะมูลฝอยที่ตัวเองเป็นผู้สร้าง ประชาชนจะมีส่วนร่วมในการรักษาสิ่งแวดล้อมเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนและสังคมให้ดีขึ้น

ตาราง 4.7 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับความตระหนักต่อการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชน

ความตระหนักต่อการจัดการขยะมูลฝอย	ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบน	ระดับความตระหนัก
ท่านคิดว่าถ้าผู้คนเปลี่ยนความคิด หันมาเห็นแก่ประโยชน์ของส่วนรวมมากกว่าผลประโยชน์ของตนเอง จะสามารถเปลี่ยนพฤติกรรมที่มีต่อสิ่งแวดล้อมได้	4.59	0.67	มาก
ท่านคิดว่าปัจจุบันนี้สิ่งแวดล้อมได้เสื่อมโทรมไปมาก ซึ่งเกิดจากคนที่เห็นแก่ประโยชน์ของตนเองมากกว่าผลประโยชน์ของส่วนรวม	4.58	0.67	มาก
ท่านเห็นว่ามีความจำเป็นมาก ที่ทุกครัวเรือนต้องมีการจัดการคัดแยกขยะมูลฝอยก่อนนำไปกำจัดเพื่อลดปริมาณขยะในชุมชนให้น้อยลง	4.55	0.61	มาก
ท่านคิดว่า ทุกครัวเรือนควรจะมีส่วนร่วมในการคัดแยกขยะมูลฝอยก่อนที่จะทิ้งลงถังขยะของเทศบาล	4.52	0.58	มาก
ก่อนจะกำจัดขยะมูลฝอย ควรมีการคัดแยกขยะมูลฝอยก่อน เพื่อที่จะนำขยะมูลฝอยแต่ละประเภทไปกำจัดได้ถูกวิธี	4.52	0.58	มาก

ตาราง 4.7 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับความตระหนักต่อการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชน (ต่อ)

ความตระหนักต่อการจัดการขยะมูลฝอย	ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบน	ระดับความตระหนัก
การลดพฤติกรรมการบริโภคและอุปโภคของประชาชนให้น้อยลงจะช่วยให้ปริมาณขยะในชุมชนลดลงตามไปด้วย	4.26	0.71	มาก
ขยะมูลฝอยในครัวเรือนของท่าน ประเภทที่สามารถกำจัดเองได้ก็ทำ ไม่ต้องรอทิ้งในถังขยะแล้วให้เทศบาลมาจัดเก็บและนำไปกำจัด	4.20	0.64	มาก
การกำจัดขยะด้วยวิธีการเผาในที่โล่งแจ้ง กลิ่นและควันที่เกิดจากการเผาไหม้จะส่งผลกระทบต่อคุณภาพอากาศ	4.15	0.87	มาก
การปล่อยน้ำเสียที่เกิดจากการใช้อุปโภคในครัวเรือนลงในคลองเพียงเล็กน้อย ก็สามารถส่งผลให้น้ำในคลองเน่าเสียได้	3.90	0.81	มาก
รวม	4.37	0.69	มาก

หมายเหตุ: เรียงจากคะแนนเฉลี่ยมากไปน้อย

ตาราง 4.8 แสดงระดับความตระหนักต่อการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชน

ระดับความตระหนักต่อการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชน	จำนวนคน	ร้อยละ
ความตระหนักน้อย (ค่าเฉลี่ย 1.00 – 2.33)	35	9.2
ความตระหนักปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 2.34 – 3.67)	91	23.8
ความตระหนักมาก (ค่าเฉลี่ย 3.68 – 5.00)	256	67.0
รวม	382	100.0

จากตาราง 4.8 ผลการศึกษาความตระหนักต่อการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 382 คน จากการตอบแบบทดสอบ จำนวน 9 ข้อ พบว่า มีประชาชนจำนวน 256 คนที่มีความตระหนักอยู่ในระดับมาก รองลงมา มีความตระหนักอยู่ในระดับปานกลาง จำนวน 91 คน และน้อยที่สุด คือ มีความตระหนักต่อการจัดการขยะมูลฝอยในระดับน้อย จำนวน 35 คน ซึ่งถือได้ว่า ประชาชนกลุ่มตัวอย่างมีความตระหนักต่อการจัดการขยะมูลฝอยสูง

ตาราง 4.9 ความสัมพันธ์ระหว่างความตระหนักต่อการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยในครัวเรือน

ระดับความตระหนักต่อ การจัดการขยะมูลฝอยของประชาชน	การมีส่วนร่วม			รวม
	น้อย	ปานกลาง	มาก	
ระดับความตระหนักน้อย	6	20	9	35
% ของระดับความตระหนักน้อย	17.1%	57.1%	25.7%	100.0%
% ของการมีส่วนร่วม	10.2%	8.2%	11.5%	9.2%
ระดับความตระหนักปานกลาง	18	51	22	91
% ของระดับความตระหนักปานกลาง	19.8%	56.0%	24.2%	100.0%
% ของการมีส่วนร่วม	30.5%	20.8%	28.2%	23.8%
ระดับความตระหนักมาก	35	174	47	256
% ของระดับความตระหนักมาก	13.7%	68.0%	18.4%	100.0%
% ของการมีส่วนร่วม	59.3%	71.0%	60.3%	67.0%
รวม	59	245	78	382
	15.4%	64.1%	20.4%	100.0%
	100.0%	100.0%	100.0%	100.0%

จากตาราง 4.9 พบว่าประชาชนส่วนใหญ่มีความตระหนักต่อการจัดการขยะมูลฝอยมาก แต่มีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยในครัวเรือนในระดับปานกลาง จากการวิจัย พบว่า ประชาชนเทศบาลเมืองแม่โจ้ส่วนใหญ่มีความตระหนักต่อปัญหาขยะมูลฝอยในชุมชน โดยเฉพาะความตระหนักต่อปัญหาสิ่งแวดล้อมที่มีผลกระทบต่อส่วนรวม มองเห็นความสำคัญของการจัดการขยะมูลฝอยที่ได้รับประโยชน์ต่อส่วนรวมมากกว่าผลประโยชน์ของตนเอง ซึ่งประชาชนมีความคิดและ

ตระหนักถึงการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชน แต่การมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนยังมีส่วนร่วมน้อย อาจเป็นเพราะการผลักดันของเทศบาลหรือกระตุ้นให้ประชาชนได้ตระหนักรู้และตระหนักทำยังมีน้อย โดยเฉพาะการมุ่งเน้นพัฒนาศักยภาพของสมาชิกสภาเทศบาลผู้นำและแกนนำชุมชน อาสาสมัครสาธารณสุขและอาสาสมัครเทศบาลซึ่งเป็นผู้ที่จะกระตุ้นประชาชนให้เกิดความตระหนักและลงมือปฏิบัติ

ปัจจุบัน ประชาชนได้มีจิตสำนึกและความตระหนักต่อปัญหาสิ่งแวดล้อมมากขึ้นจากที่ได้มองเห็นถึงเหตุการณ์ภัยพิบัติทางธรรมชาติต่างๆ ที่ได้เกิดขึ้นในปัจจุบันและสร้างความเสียหายทั้งชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนเป็นจำนวนมาก ประกอบกับมองเห็นถึงวิกฤตการณ์สิ่งแวดล้อมที่จะเกิดขึ้นในอนาคต ประชาชนจึงได้เกิดความตระหนักและจิตสำนึกที่จะหันกลับมาปรับเปลี่ยนความคิดและพฤติกรรมใหม่ เพื่อที่จะช่วยกันวางแผนและรักษาสิ่งแวดล้อมไว้ให้คงอยู่และเกิดความเสียหายหรือเกิดวิกฤตการณ์ทางธรรมชาติให้น้อยที่สุด ดังนั้นการสร้างความตระหนักให้ประชาชนในชุมชนเห็นถึงความสำคัญและผลกระทบของปัญหาสิ่งแวดล้อม โดยเทศบาลต้องมีการอบรมให้ความรู้หรือแจ้งข้อมูลข่าวสารด้านสิ่งแวดล้อม สาเหตุและปัญหาสิ่งแวดล้อมที่กำลังประสบอยู่ ให้ประชาชนรับรู้และเข้าใจถึงบทบาท หากประชาชนเปลี่ยนแนวความคิดที่มองเห็นความสำคัญของสิ่งแวดล้อมที่มีผลต่อส่วนรวมมากกว่าตนเอง ประชาชนก็จะมีพฤติกรรมที่ปฏิบัติต่อสิ่งแวดล้อมโดยคำนึงถึงผลที่จะเกิดขึ้นต่อส่วนรวม

4.5 พฤติกรรมการทิ้งขยะ และวิธีการจัดการขยะมูลฝอยในครัวเรือนของประชาชนพฤติกรรมกาจัดการขยะในครัวเรือน

ตาราง 4.10 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามพฤติกรรมการจัดการขยะในครัวเรือน เพื่อไม่ให้มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและส่วนรวม

พฤติกรรมการจัดการขยะในครัวเรือนเพื่อไม่ให้มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและส่วนรวม	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ใส่ถุงดำให้เทศบาลนำไปกำจัด	279	73.04
ขุดหลุมฝัง	55	14.40
เผา	27	7.07
กองทิ้งไว้ในที่ว่างในบ้าน	21	5.49
รวม	382	100

จากผลการวิจัย ดังตาราง 4.10 พบว่าพฤติกรรมการจัดการขยะในครัวเรือนเพื่อไม่ให้มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและส่วนรวมของกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่จะนำไปส่งจัดเก็บขยะสีดำให้เทศบาลนำไปกำจัดอยู่ในระดับมาก คิดเป็นร้อยละ 73.04 เนื่องจากประชาชนมีความเห็นว่าได้ชำระค่าบริการให้แก่เทศบาลในการให้บริการการดำเนินการจัดเก็บขยะมูลฝอยของครัวเรือนในเขตเทศบาลเมืองแม่โจ้ ในทุกเดือน ประชาชนก็ไม่ต้องกำจัดเองแต่ให้เทศบาลมาจัดเก็บและนำไปกำจัด รองลงมาคือการขุดหลุมฝัง คิดเป็นร้อยละ 14.40 ซึ่งประชาชนกลุ่มนี้จะมีพื้นที่ในบริเวณบ้านกว้างขวางพอที่จะขุดหลุมเพื่อนำขยะมูลฝอยเททิ้งแล้วทำการฝังกลบ และส่วนน้อยมากที่มีพฤติกรรมจัดการขยะในครัวเรือนโดยการนำไปกองทิ้งไว้ในที่บ้าน ร้อยละ 5.49 ส่วนใหญ่จะเป็นกลุ่มเกษตรกรที่จะนำขยะจำพวกหญ้า ฟางข้าว โดยจะนำไปกองรวมกันทิ้งไว้ในบริเวณที่ได้ทำการเกษตรเพื่อให้ขยะมูลฝอยจำพวกนี้แห้ง หากขยะมูลฝอยมีไม่มากก็จะนำไปส่งกระสอบหรือถุงเก็บขยะสีดำขนาดใหญ่มัดปากถุงให้เรียบร้อยแล้วนำไปวางไว้ที่หน้าบ้านให้เจ้าหน้าที่เทศบาลมาจัดเก็บเพื่อนำไปกำจัดแต่ถ้ามีปริมาณมากก็จะแจ้งให้เจ้าหน้าที่เทศบาลนำรถเก็บขยะมาเก็บไป นอกจากนี้ยังได้นำไปเลี้ยงสัตว์ สำหรับกลุ่มเกษตรกรที่เลี้ยงวัว เลี้ยงหมู เลี้ยงไก่ ก็จะนำมูลสัตว์ขายให้กับกลุ่มประชาชนหรือผู้ที่ทำปุ๋ยอินทรีย์จำหน่ายเพื่อนำมูลสัตว์ไปหมักทำปุ๋ยอินทรีย์ และมูลไก่ยังใช้เป็นอาหารให้ปลาสำหรับเกษตรกรที่เลี้ยงปลาด้วย แต่ทั้งนี้ก็ยังมีความเห็นอีกจำนวนมากที่มีความเห็นแก่ตัวใช้วิธีการกำจัดขยะมูลฝอยในครัวเรือนด้วยการนำไปเผา แม้จะมีการณรงค์ห้ามเผาขยะประชาชนก็ไม่ได้สนใจและไม่ให้ความร่วมมือ

ประเภทขยะในครัวเรือน

ตาราง 4.11 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามประเภทขยะในครัวเรือน

ประเภทขยะในครัวเรือน	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ผัก ผลไม้ เศษอาหาร	271	70.94
ขยะรีไซเคิล หรือขยะที่นำไปขายได้ เช่น พลาสติก แก้ว กระดาษ	111	29.06
รวม	382	100

จากตาราง 4.11 พบว่า ขยะในครัวเรือนของกลุ่มตัวอย่างที่มีปริมาณเกิดขึ้นมากที่สุดในแต่ละวันส่วนใหญ่จะเป็นประเภทผัก ผลไม้ เศษอาหาร จำนวน 271 คน คิดเป็นร้อยละ 70.94 รองลงมาจะเป็นขยะประเภทขยะรีไซเคิล หรือขยะที่นำไปขายได้ เช่น พลาสติก แก้ว กระดาษ จำนวน 111 คน คิดเป็นร้อยละ 29.06 เนื่องจากขยะประเภทผัก ผลไม้ เศษอาหาร เป็นขยะที่เกิดจากการบริโภค

ของประชาชนทุกวัน กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ก็ประกอบอาชีพค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว ได้แก่ ร้านอาหาร ร้านก๋วยเตี๋ยว แม่ค้าที่ทำอาหารไปขายที่ตลาด เป็นต้น จึงทำให้ขยะในครัวเรือนของกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นประเภทขยะมูลฝอยเปียก รองลงมาเป็นขยะจำพวกพลาสติก แก้ว เช่น ถูพลาสติกที่ใส่ของ ใส่อาหาร จากการไปซื้อของเพื่อการอุปโภคบริโภค ซึ่งเกิดจากนิสัยที่ชอบความสะดวกสบายไม่ชอบพกถุงผ้า ตะกร้าหรือปั่นโต กล่องใส่อาหารติดตัวขณะออกไปซื้อของหรือไปตลาด รวมทั้งขวดเครื่องปรุงอาหารหรือขวดเครื่องดื่มต่างๆ จากร้านค้าหรือสถานบันเทิงก็ถือว่ามียานจำนวนมากเช่นกัน เนื่องจากปัจจุบันเทศบาลเมืองแม่โจ้ได้มีความเจริญทางด้านเศรษฐกิจและสังคมอย่างต่อเนื่อง จึงมีจำนวนร้านค้าหรือสถานบันเทิงเปิดให้บริการแก่กลุ่มวัยรุ่นและนักศึกษา มหาวิทยาลัยแม่โจ้มากพอสมควร

พฤติกรรมกาทิ้งขยะในครัวเรือน

ตาราง 4.12 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามพฤติกรรมกาทิ้งขยะในครัวเรือน

พฤติกรรมกาทิ้งขยะในครัวเรือน	จำนวน (คน)	ร้อยละ
แยกขยะเปียก ขยะแห้ง ขยะที่นำไปขายได้	247	64.66
ทิ้งรวมกันทุกอย่างในถังหรือถุงดำใบเดียว	135	35.34
รวม	200	100

ตาราง 4.12 แสดงผลการวิจัยพฤติกรรมกาทิ้งขยะในครัวเรือนของกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ จะทำการแยกขยะเปียก ขยะแห้ง ขยะที่นำไปขายได้ก่อนทิ้ง คิดเป็นร้อยละ 64.66 รองลงมาคือทิ้งรวมกันทุกอย่างในถังหรือถุงดำใบเดียว คิดเป็นร้อยละ 35.34 เนื่องจากประชาชนส่วนใหญ่มีจิตสำนึกในตนเองต่อการทิ้งขยะและได้รับรู้ถึงปริมาณขยะมูลฝอยในชุมชนที่มีเพิ่มขึ้นทุกวัน ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอย อีกเหตุผลหนึ่งอาจเกิดจากที่ประชาชนได้มองเห็นถึงการดำเนินการกาจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาลก็ยังไม่ประสบผลสำเร็จในการลดปริมาณขยะมูลฝอย ทำให้เกิดความต้องการช่วยลดปริมาณขยะในชุมชนให้น้อยลงจึงส่งผลให้มีพฤติกรรมที่ดีในการคัดแยกขยะก่อนทิ้ง

ลักษณะการนำขยะไปทิ้งเพื่อให้เทศบาลนำไปกำจัด

ตาราง 4.13 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามลักษณะการนำขยะไปทิ้งเพื่อให้เทศบาลนำไปกำจัด

ลักษณะการนำขยะไปทิ้งเพื่อให้เทศบาลนำไปกำจัด	จำนวน (คน)	ร้อยละ
คัดแยกขยะใส่ถุงดำนำมาไว้ในถังขยะหน้าบ้านหรือวางไว้หน้าบ้าน	264	69.11
ใส่ถังขยะวางไว้หน้าบ้าน	80	20.94
ใส่ถุงดำรวมกันนำมาไว้ในถังขยะหน้าบ้านหรือวางไว้หน้าบ้าน	38	9.95
รวม	382	100

ผลการวิจัย ดังตาราง 4.13 พบว่าลักษณะการนำขยะไปทิ้งเพื่อให้เทศบาลนำไปกำจัดของกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่จะทำการคัดแยกขยะใส่ถุงดำนำมาไว้ในถังขยะหน้าบ้านหรือวางไว้หน้าบ้าน คิดเป็นร้อยละ 69.11 เนื่องจากประชาชนได้รับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยจากเจ้าหน้าที่ของเทศบาลที่ได้จัดประชุม อบรม หรือการรณรงค์ช่วยลดขยะมูลฝอยในชุมชน รวมถึงการส่งเสริมให้ประชาชนคัดแยกขยะเพื่อนำไปขายเพิ่มรายได้ให้กับครัวเรือน ทำให้ประชาชนมีการคัดแยกขยะก่อนทิ้ง รองลงมาประชาชนจะนำไปใส่ถังขยะวางไว้หน้าบ้าน คิดเป็นร้อยละ 20.94 เนื่องจากบางครัวเรือนก็จะมีถังขยะขนาดใหญ่วางไว้ที่หน้าบ้านประชาชนจะนำขยะมูลฝอยในครัวเรือนมาเททิ้งเจ้าหน้าที่จัดเก็บขยะก็จะเททิ้งลงในรถเก็บขยะของเทศบาลเพื่อนำไปกำจัด แต่วิธีการนี้ก็มีผลเสียจากกลิ่นเหม็นรบกวนประชาชนในขณะที่รถเก็บขยะวิ่งผ่านและน้ำเสียจากขยะมูลฝอยไหลลงสู่พื้นถนนและตามหน้าบ้านหรือจุดต่างๆ ที่รถเก็บขยะได้จอดเก็บ และมีเพียงบางส่วนที่นำไปใส่ถุงเก็บขยะสีดำรวมกันนำมาไว้ในถังขยะหน้าบ้านหรือวางไว้หน้าบ้าน คิดเป็นร้อยละ 9.95 ถือได้ว่ากลุ่มตัวอย่างกลุ่มนี้เป็นกลุ่มที่ยังมีความเห็นแก่ตัวไม่ให้ความร่วมมือในการคัดแยกขยะมูลฝอย คิดว่าเป็นเรื่องที่ยุ่งยากและเสียเวลา หน้าทีนี้เป็นหน้าที่ของเทศบาลที่จะต้องจัดการ เพราะได้เสียภาษีและชำระค่าธรรมเนียมการจัดการเก็บขยะมูลฝอยให้เทศบาลแล้ว ส่งผลให้การจัดการขยะมูลฝอยในเขตเทศบาลเมืองแม่โจ้ยังไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร เช่นเดียวกับที่ทเวญ พัฒนาพงศ์ ศักดิ์ ได้กล่าวว่า ปัจจุบันพฤติกรรมกรทิ้งมูลฝอยของประชาชนได้เปลี่ยนแปลงไป มีการทิ้งมูลฝอยหรือภาชนะที่รองรับรวมกันโดยไม่มีการแยกมูลฝอย และขอให้เจ้าหน้าที่เก็บขนไปกำจัดในขั้นต่อไป ซึ่งการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการแยกมูลฝอยจะประสบผลสำเร็จมากน้อยเพียงใด

ขึ้นอยู่กับว่าประชาชนจะให้ความร่วมมือเท่าไร ซึ่งทางราชการหรือทางเทศบาลจะต้องพิจารณาว่าจะทำอย่างไรให้ประชาชนได้มีส่วนร่วม

ช่วงเวลาที่นำขยะไปวางไว้หน้าบ้านเพื่อให้เทศบาลเก็บ

ตาราง 4.14 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามช่วงเวลาที่นำขยะไปวางไว้หน้าบ้านเพื่อให้เทศบาลเก็บ

ช่วงเวลาที่นำขยะไปวางไว้หน้าบ้านเพื่อให้เทศบาลเก็บ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
18.00 น. (หกโมงเย็น) - 24.00 น. (เที่ยงคืน)	226	59.16
05.00 น. (ห้าโมงเช้า) - 06.00 น. (หกโมงเช้า)	109	28.54
06.00 น. - 18.00 น. (ช่วงเวลากลางวัน)	47	12.30
รวม	382	100

จากตาราง 4.14 ผลการวิจัยพบว่าช่วงเวลาที่กลุ่มตัวอย่างนำขยะไปวางไว้หน้าบ้านเพื่อให้เทศบาลเก็บนั้นส่วนใหญ่อยู่ระหว่างช่วงเวลา 18.00 น. (หกโมงเย็น) – 24.00 น. (เที่ยงคืน) คิดเป็นร้อยละ 59.16 ซึ่งเป็นช่วงเวลาที่ได้กำหนดไว้ในระเบียบการจัดเก็บและการทิ้งขยะมูลฝอยของเทศบาล และเป็นเวลาที่ประชาชนกลับบ้านหลังจากที่ออกไปทำงานนอกบ้านทั้งวันทำให้มีเวลาทำความสะอาดบ้านหลังจากที่รับประทานอาหารเย็นเสร็จก็จะนำขยะมูลฝอยในครัวเรือนมาเททิ้งในถังขยะหรือนำมาวางไว้ที่หน้าบ้านเพื่อให้เจ้าหน้าที่มาจัดเก็บในตอนเช้า รองลงมาอยู่ในช่วงเวลา 05.00 น. (ห้าโมงเช้า) – 06.00 น. (หกโมงเช้า) คิดเป็นร้อยละ 28.54 โดยที่ประชาชนกลุ่มนี้จะตื่นนอนตั้งแต่ห้าโมงและนำถุงเก็บขยะสีดำมาวางไว้ที่หน้าบ้านหรือนำขยะมูลฝอยเททิ้งในถังขยะใหญ่ที่ตั้งไว้หน้าบ้านก่อนที่เจ้าหน้าที่จะมาจัดเก็บและเป็นช่วงเวลาก่อนที่จะออกจากบ้านไปตลาดหรือไปทำงาน และมีเพียงส่วนน้อยที่นำขยะมูลฝอยออกมาทิ้งที่หน้าบ้านในช่วงเวลา 06.00 น. - 18.00 น. (ช่วงเวลากลางวัน) คิดเป็นร้อยละ 12.30 จากผลการวิจัยจะพบว่าประชาชนส่วนใหญ่ได้รับรู้และปฏิบัติตามกฎระเบียบที่ทางเทศบาลได้กำหนดไว้ ซึ่งในช่วงเวลากลางวันทางเทศบาลได้ห้ามมิให้ประชาชนนำขยะมากองหรือทิ้งไว้ที่หน้าบ้านหรือจุดที่กำหนดให้ทิ้งแต่ก็ยังมีประชาชนบางกลุ่มที่อาจไม่รู้กฎระเบียบหรือรู้แต่ไม่ปฏิบัติตามยังนำขยะมาทิ้งในช่วงเวลากลางวัน

การหลีกเลี่ยงการซื้อสินค้ามากเกินไปจนความจำเป็นเพื่อช่วยลดขยะ

ตาราง 4.15 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามการหลีกเลี่ยงการซื้อสินค้ามากเกินไปจนความจำเป็นเพื่อช่วยลดขยะ

การหลีกเลี่ยงการซื้อสินค้ามากเกินไปจนความจำเป็นเพื่อช่วยลดขยะ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ทำเป็นประจำ	229	59.95
ทำเป็นบางครั้ง	98	25.65
ทำนาน ๆ ครั้ง	55	14.40
รวม	382	100

จากตาราง 4.15 กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่จะหลีกเลี่ยงการซื้อสินค้ามากเกินไปจนความจำเป็นเพื่อช่วยลดขยะจะทำกันเป็นประจำ คิดเป็นร้อยละ 59.95 จากการศึกษาพบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่จะเลือกซื้อสินค้าขนาดใหญ่ที่สามารถใช้ได้ยาวนานแทนการซื้อสินค้าที่มีขนาดเล็กและหมดเร็วต้องซื้อบ่อยๆ เช่น ซื้อผงซักฟอกถุงใหญ่แทนการซื้อถุงเล็กหลายถุง เพื่อช่วยลดปริมาณขยะและลดค่าใช้จ่ายในช่วงที่เศรษฐกิจตกต่ำ อีกเหตุผลหนึ่งที่ประชาชนได้ให้คือ ปัจจุบันมีค่าใช้จ่ายในครัวเรือนสูงทำให้ประชาชนต้องการลดค่าใช้จ่ายในครัวเรือนให้น้อยลง ตามกระแสค่านิยมของลูกหลานที่ได้รับจากเทคโนโลยีสมัยใหม่และมีพฤติกรรมเลียนแบบกัน เช่น การติดตั้งอินเทอร์เน็ต การติดตั้ง UBC และการผ่อนชำระเครื่องอำนวยความสะดวกต่างๆ เป็นต้น สอดคล้องกับแนวคิดการเปลี่ยนแปลงสังคมวัฒนธรรมของ (สุวิทย์ คุณกิตติ อังโน ไตรภพ ชัยศิลป์, อ้างแล้ว) ที่ได้กล่าวว่า การที่ชุมชนมีโอกาสได้รับข้อมูลข่าวสารจากภายนอกของชุมชนมากขึ้นเป็นปัจจัยที่สำคัญอีกอย่างหนึ่ง ที่ส่งผลให้มีการเปลี่ยนแปลงของประชาชนเกิดขึ้น โดยเมื่อได้พบเห็นสภาพสังคมรอบข้างที่เปลี่ยนแปลงไป การได้พบและเห็นคนอื่นเขามีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นก็อยากมีตาม

การเก็บรวบรวมขยะรีไซเคิลขายกับการนำกลับมาใช้ใหม่

ตาราง 4.16 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามการเก็บรวบรวมขยะรีไซเคิลขายกับการนำกลับมาใช้ใหม่

การเก็บรวบรวมขยะรีไซเคิลขายกับการนำกลับมาใช้ใหม่	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ทำเป็นประจำ	240	62.83
ทำเป็นบางครั้ง	105	27.49
ทำนาน ๆ ครั้ง	37	9.68
รวม	382	100

ดังตาราง 4.16 พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่จะทำการเก็บรวบรวมขยะรีไซเคิลขายกับการนำกลับมาใช้ใหม่จะทำเป็นประจำ จำนวน 240 คน คิดเป็นร้อยละ 62.83 รองลงมาทำเป็นบางครั้ง จำนวน 105 คน คิดเป็นร้อยละ 27.49 และมีเพียงส่วนน้อยที่จะทำนาน ๆ ครั้ง จำนวน 37 คน คิดเป็นร้อยละ 9.68 ซึ่งขยะรีไซเคิลถือเป็นขยะมูลฝอยที่มีมากเป็นอันดับสองในครัวเรือนของกลุ่มตัวอย่าง รองจากขยะมูลฝอยเปียก ดังตาราง 4.9 ดังนั้นประชาชนจึงได้นำขยะมูลฝอยจำพวกนี้ส่วนใหญ่จะขายให้กับร้านรับซื้อของเก่า จากการสังเกตภายในครัวเรือนของประชาชนไปพร้อมกับการใช้แบบสอบถามสัมภาษณ์ประชาชนนั้น ผู้วิจัยได้เห็นว่า มีประชาชนบางคนที่ได้นำขยะจำพวกนี้มาดัดแปลงเป็นของใช้ในครัวเรือน เช่น ขวดพลาสติกก็นำมาดัดแปลงและตกแต่งใช้เป็นกระถางแขวนดอกไม้ตามเสาบ้านหรือทำที่ใส่ช้อนส้อม ตะเกียบ ขวดโหลก็นำมาใช้เลี้ยงปลาหางนกยูง ประเภทกระดาษเอกสาร หนังสือพิมพ์ กระดาษรายการสินค้าของห้างสรรพสินค้าต่างๆ ได้นำมาพับเป็นถุงกระดาษขาย เป็นต้น เนื่องจากประชาชนได้ให้เหตุผลว่าเป็นการเพิ่มรายได้เสริมให้กับครัวเรือนจากการขายขยะมูลฝอย โดยกลุ่มประชากรส่วนใหญ่ได้ประกอบอาชีพค้าขายและประหยัดค่าใช้จ่ายจากการนำสิ่งของเครื่องใช้ที่เสียแต่ยังสามารถใช้ได้ยกกลับมาใช้ซ้ำ เช่น ทิวเครื่องซักผ้าโทรทัศน์มือถือ เป็นต้น ซึ่งอาจเสียค่าใช้จ่ายเพียงเล็กน้อยจากการนำไปให้ช่างซ่อมแซม แต่ก็คิดว่าเสียเงินมากหากต้องซื้อใหม่และเครื่องเก่าก็ปล่อยทิ้งไว้ให้เป็นขยะ เช่นเดียวกับผลการศึกษาของ (ปรเมษฐ ห่วงมิตร, 2549) ที่ได้ศึกษาพบว่า พฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในเขตลาดพร้าว กรุงเทพมหานคร มีพฤติกรรมด้านการนำกลับมาใช้ใหม่มากที่สุด โดยประชาชนจะเลือกขยะประเภทกล่องกระดาษ หรือหนังสือพิมพ์เก็บไว้ขาย หรือนำกลับมาใช้ได้อีก

4.6 การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยในครัวเรือนในเขตเทศบาลเมืองแม่โจ้ อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่

การมีส่วนร่วมของประชาชนมิใช่เป็นการมีส่วนร่วมเพียงขั้นตอนการทำกิจกรรมที่เทศบาลได้จัดขึ้นเท่านั้น แต่ต้องมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนตั้งแต่ประเด็นการค้นหาปัญหาว่ามีอะไรบ้างสาเหตุของปัญหาเกิดจากอะไร มีการร่วมวางแผนในการแก้ปัญหาว่าควรมีการดำเนินการอย่างไร ควรนำแนวทางหรือวิธีการอะไรมาใช้ในการแก้ปัญหาให้มีความเหมาะสมต่อชุมชน การร่วมลงมือปฏิบัติตามแผนที่ได้วางไว้ ตลอดจนมีส่วนร่วมในการประเมินผลของกิจกรรมและสรุปผลที่ได้รับจากการทำกิจกรรม ซึ่งการมีส่วนร่วมในทุกๆ ขั้นตอนของประชาชนทำให้ประชาชนเกิดความตระหนักต่อปัญหาที่เกิดขึ้น มองเห็นความสำคัญของการจัดการขยะมูลฝอยและให้ความร่วมมือในการป้องกันไม่ให้เกิดปัญหานี้ขึ้นอีก เพื่อให้การดำเนินการประสบผลสำเร็จ

ตาราง 4.17 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยในชุมชน เทศบาลเมืองแม่โจ้

การมีส่วนร่วมในการกำจัดขยะ	ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบน	ระดับของการมีส่วนร่วม
การให้ความร่วมมือในการแยกและลดการสร้างขยะในครัวเรือนให้มีปริมาณน้อยลง และงดเผาขยะ	4.30	0.72	มาก
การร่วมปฏิบัติตามระเบียบการทิ้งขยะที่ทางเทศบาลได้กำหนดไว้	4.17	0.73	มาก
การให้ความสนใจเข้าร่วมประชุมรับฟังปัญหาขยะที่กำลังส่งผลกระทบต่อในชุมชน	3.87	0.90	มาก
การเข้าร่วมกิจกรรมและชักชวนเพื่อนบ้านให้เข้าร่วมกิจกรรมเกี่ยวกับการแยกและลดปริมาณขยะในชุมชน	3.85	0.82	มาก

ตาราง 4.17 (ต่อ)

การมีส่วนร่วมในการกำจัดขยะ	ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบน	ระดับของการมีส่วนร่วม
ชักชวน บอกกล่าวให้ญาติพี่น้อง เพื่อนบ้าน ได้ปฏิบัติตามที่เทศบาลได้รณรงค์การลด คัดแยกขยะ และงดเผาขยะ	3.60	0.94	ปานกลาง
การร่วมสังเกตถึงการมีส่วนร่วมของครัวเรือนในชุมชน ในการคัดแยกขยะและการจัดการขยะที่คัดแยกแล้ว	3.43	0.80	ปานกลาง
การร่วมดูแลการทิ้งขยะของครัวเรือนในชุมชนและประชาชนนอกพื้นที่ที่ได้นำขยะมาทิ้งในชุมชน	3.35	0.93	ปานกลาง
การร่วมเสนอความคิดเห็นในการแก้ไขปัญหาขยะในชุมชนและปัญหาข้อบกพร่องในการจัดการขยะให้เทศบาล	3.32	1.00	ปานกลาง
การสนใจเข้าร่วมเป็นคณะกรรมการในการจัดการขยะในชุมชน	3.26	0.77	ปานกลาง
การร่วมเสนอมาตรการ/ระเบียบการจัดเก็บและการทิ้งขยะมูลฝอยของเทศบาล	3.09	1.05	ปานกลาง
ค่าเฉลี่ยรวม	3.62	0.87	ปานกลาง

หมายเหตุ: เรียงจากคะแนนเฉลี่ยมากไปน้อย

จากตาราง 4.17 แสดงให้เห็นถึงระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยในครัวเรือนเทศบาลเมืองแม่โจ้ ซึ่งอธิบายได้ว่า กลุ่มตัวอย่างได้ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก คือ การมีส่วนร่วมในการให้ความร่วมมือในการแยกและลดการสร้างขยะในครัวเรือนให้มีปริมาณน้อยลง และงดเผาขยะ การมีส่วนร่วมในการร่วมมือปฏิบัติตามระเบียบการทิ้งขยะที่เทศบาลได้กำหนดไว้ การให้ความสนใจเข้าร่วมประชุมรับฟังปัญหาขยะที่กำลังส่งผลกระทบต่อในชุมชน และการมีส่วนร่วมในการเข้าร่วมกิจกรรมและชักชวนเพื่อนบ้านให้เข้าร่วมกิจกรรมเกี่ยวกับการแยกและลดปริมาณขยะในชุมชน ซึ่งมีค่าเฉลี่ยมากกว่า 3.80 ขึ้นไป ซึ่งเกิดจาก

จิตสำนึกและความตระหนักของประชาชนถึงผลเสียที่จะเกิดขึ้นต่อตนเองและส่วนรวมในอนาคต จากปริมาณขยะมูลฝอยในชุมชนที่มีมากทุกวันและช่วยเพิ่มรายได้ให้กับครัวเรือนจากการคัดแยกขยะเพื่อนำไปขายให้กับร้านรับซื้อของเก่า ช่วยลดภาระค่าใช้จ่ายของเทศบาลในการดำเนินการเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอย อีกทั้งประชาชนยังมีความคิดเห็นว่าการปฏิบัติตามกฎระเบียบที่ทางเทศบาลได้กำหนดไว้จะทำให้เกิดความเป็นระเบียบเรียบร้อยและชุมชนมีความสะอาด ซึ่งประชาชนได้ให้ความสนใจและอยากรู้ถึงปัญหาขยะมูลฝอยที่กำลังเกิดขึ้นในชุมชนและอยากรู้ถึงการดำเนินการแก้ไขปัญหาของเทศบาล ตลอดจนให้ความร่วมมือในกิจกรรมการแยกและลดปริมาณขยะในชุมชนเนื่องจากเป็นกิจกรรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม ที่มีความชัดเจนและง่ายต่อการปฏิบัติ ประชาชนสามารถปฏิบัติร่วมกันได้ ทำให้ประชาชนให้ความสนใจเข้าร่วมกิจกรรมที่เทศบาลจัดขึ้นเพื่อให้ชุมชนมีขยะมูลฝอยน้อยลง ส่วนการมีส่วนร่วมของประชาชนที่มีน้อยที่สุดคือ การมีส่วนร่วมในการร่วมเสนอมาตรการ/ระเบียบการจัดเก็บและการทิ้งขยะมูลฝอยของเทศบาล โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 3.09 ซึ่งกลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นว่าการกำหนดมาตรการ/ระเบียบเกี่ยวกับการจัดเก็บและการทิ้งขยะมูลฝอยเทศบาลเป็นฝ่ายกำหนดขึ้นเอง ประชาชนจึงไม่ค่อยได้มีส่วนร่วมในเรื่องนี้ ประชาชนมีหน้าที่ปฏิบัติตามที่เทศบาลได้กำหนด/แนะนำหรือเข้าร่วมกิจกรรมที่เทศบาลได้จัดขึ้นเท่านั้น อีกทั้งเทศบาลไม่ค่อยเปิดโอกาสให้ประชาชนได้ร่วมแสดงความคิดเห็นหรือเสนอแนะถึงแนวทางการแก้ไขปัญหาขยะในชุมชนเท่าที่ควร หากประชาชนได้แนะนำหรือพูดคุยให้เจ้าหน้าที่ของเทศบาลได้รับทราบก็ไม่ค่อยให้ความสนใจรับฟังความคิดเห็นของประชาชน

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยในครัวเรือนที่ทำการวิจัยครั้งนี้ โดยภาพรวมกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 3.62) ซึ่งเกิดจากจิตสำนึกของประชาชนเองที่ต้องการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน เพื่อป้องกันผลกระทบทั้งต่อสุขภาพของตนเอง สมาชิกในครอบครัว และคนในชุมชน รวมถึงสิ่งแวดล้อมของชุมชน จากพฤติกรรมและการกระทำเกี่ยวกับการทิ้งขยะและการจัดการขยะที่ไม่ถูกต้อง ส่งผลให้ประชาชนได้เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในการจัดการขยะมูลฝอยในครัวเรือนไม่ให้เกิดผลกระทบต่อส่วนรวม เช่น ผู้ที่ประกอบอาชีพค้าขายประเภทร้านก๋วยเตี๋ยว ร้านอาหารตามสั่ง หรือสถานบันเทิงต่างๆ เป็นต้น จะทำการเก็บกระดาษเอกสารที่ใช้แล้วเพียงหน้าเดียวกลับมาใช้ซ้ำในหน้าที่ยังไม่ใช้สำหรับเขียนรายการอาหารที่ลูกค้าสั่ง ส่วนขยะมูลฝอยเปียก ได้แก่ เศษอาหาร ผัก ผลไม้ ได้ติดต่อเกษตรกรผู้เลี้ยงสัตว์มาเอาไปเป็นอาหารให้กับสัตว์เลี้ยง เช่น วัว หมู และปลา โดยในเขตเทศบาลเมืองแม่โจ้ได้มีเกษตรกรที่เลี้ยงสัตว์มากพอสมควร ผู้ที่มีธุรกิจห่อผักก็จะเก็บรวบรวมกระดาษเอกสาร/กระดาษรายงาน ขวดน้ำพลาสติก/ขวดแก้ว ที่นักศึกษานำมาทิ้งในถังขยะเพื่อนำไปขายให้ร้านรับซื้อของเก่า ส่วนในด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยในระดับชุมชนยังมีน้อย จากการที่ผู้วิจัยได้มี

โอกาสในการลงพื้นที่และการสัมภาษณ์ประชาชนกลุ่มตัวอย่าง ทำให้ได้รับทราบถึงสาเหตุที่ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาขยะมูลฝอยในระดับชุมชนได้ไม่เต็มที่ เนื่องจากเทศบาลไม่ได้ยึดประชาชนเป็นหลักสำคัญในการพัฒนาชุมชน ส่งเสริมให้มีการจัดการขยะมูลฝอยไม่ทั่วถึงทุกหมู่บ้านและไม่ต่อเนื่อง ประชาชนมีส่วนร่วมเพียงขั้นตอนการทำกิจกรรมที่เทศบาลจัดขึ้นเท่านั้น แต่ไม่ได้เข้ามามีส่วนร่วมในประเด็นการค้นหาปัญหา สาเหตุของปัญหา การร่วมวางแผนในการแก้ปัญหา แนวทางและวิธีการแก้ปัญหา ตลอดจนมีส่วนร่วมในการประเมินผลของกิจกรรมและสรุปผลของโครงการ ประชาชนจึงไม่เกิดความตระหนักต่อปัญหาที่เกิดขึ้นและไม่เห็นความสำคัญกับการจัดการขยะมูลฝอยเท่าที่ควร ทำให้การดำเนินกิจกรรมไม่ประสบผลสำเร็จ ประชาชนจึงมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยในระดับชุมชนไม่มาก ซึ่งสอดคล้องกับ พิสันต์ ประทานชวโน (อ้างแล้ว) ได้กล่าวถึงการพัฒนาชุมชนที่ยึดหลักประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาซึ่งเป็นหัวใจสำคัญของการพัฒนาในทุกระดับเป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนร่วมคิด วิเคราะห์ ตัดสินใจ การวางแผน การปฏิบัติตามแผน การติดตามประเมินผลในกิจกรรม/โครงการของชุมชน เป็นการสร้าง/ปลูกฝังจิตสำนึกในความเป็นเจ้าของกิจกรรม/โครงการ นั้น เพื่อให้เข้าใจปัญหา ความต้องการของประชาชน เพื่อให้เข้าถึงชีวิต จิตใจ ของประชาชน

4.7 ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะในชุมชน

ปัจจัยด้านการรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการจัดการขยะของชุมชน

ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เคยรับฟังข่าวสารเกี่ยวกับปัญหาขยะมูลฝอยในชุมชน คิดเป็นร้อยละ 85 โดยส่วนใหญ่จะรับฟังข่าวสารเกี่ยวกับปัญหาขยะมูลฝอยจากหอกระจายข่าวของหมู่บ้าน คิดเป็นร้อยละ 82.72 รองลงมารับฟังจากรถประชาสัมพันธ์ของเทศบาล คิดเป็นร้อยละ 74.35 และมีเพียงส่วนน้อยที่ได้รับฟังข่าวสารเกี่ยวกับปัญหาขยะมูลฝอยจากเจ้าหน้าที่ของรัฐ คิดเป็นร้อยละ 11.00 ซึ่งความถี่ในการได้รับฟังข่าวสารเกี่ยวกับปัญหาขยะมูลฝอยของกลุ่มตัวอย่างจะได้รับข่าวสารน้อยกว่าสัปดาห์ละครั้ง คิดเป็นร้อยละ 46.86 และในเรื่องข่าวสารความรู้ที่ได้รับทำให้เกิดประโยชน์ต่อการจัดการขยะในครัวเรือนนั้น กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความเห็นด้วยในเรื่องประโยชน์ของการเกิดความตระหนักต่อปัญหาขยะที่กำลังเกิดขึ้นในชุมชน คิดเป็นร้อยละ 98.17 รองลงมาเห็นด้วยในเรื่องเป็นประโยชน์ในการที่จะสามารถนำความรู้ที่ได้รับไปใช้ในการจัดการขยะได้ถูก คิดเป็นร้อยละ 95.03 และน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 59.95 ที่ประชาชนได้มีความคิดเห็นว่า ความรู้ที่ได้รับสามารถนำไปแนะนำ บอกกล่าวให้กับผู้อื่น ได้รับทราบมากพอสมควรกับจำนวนความรู้ที่ได้รับมาและยังสามารถแนะนำให้ผู้อื่นได้ปฏิบัติตามได้ ดังตาราง 4.16 แสดงให้เห็นว่า หอกระจายข่าวของหมู่บ้านที่ผู้นำชุมชนทุกหมู่บ้านได้ใช้เป็นสื่อในการประกาศหรือแจ้งข่าวสารเกี่ยวกับปัญหาขยะมูลฝอยในชุมชนสามารถเข้าถึงประชาชนได้อย่างรวดเร็วและครอบคลุมทั่วถึงประชาชนทั้งหมู่บ้าน ส่วนการประชาสัมพันธ์ของเทศบาลและเอกสารเผยแพร่ของเทศบาลจะช่วยให้ประชาชนได้มีความรู้ความเข้าใจเพิ่มมากขึ้นเกี่ยวกับสาเหตุ ผลกระทบ และวิธีการจัดการขยะมูลฝอยในครัวเรือนของตน ได้แก่ เอกสารการให้ความรู้เกี่ยวกับการคัดแยกขยะ การห้ามเผาขยะ และการทำปุ๋ยหมักอินทรีย์จากวัสดุเหลือใช้ เป็นต้น ซึ่งในการทำกิจกรรมต่างๆ เทศบาลก็จะนำเอกสารเผยแพร่นี้ไปใช้เป็นสื่อที่จะถ่ายทอดความรู้ความเข้าใจให้แก่ประชาชนที่มาเข้าร่วมกิจกรรมได้นำไปปฏิบัติและนำไปเผยแพร่ให้กับสมาชิกในครอบครัวหรือผู้ที่ไม่ได้เข้าร่วมกิจกรรม

ตาราง 4.18 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามปัจจัยด้านการรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการจัดการขยะของชุมชน

ปัจจัยด้านการรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการจัดการขยะของชุมชน	จำนวน (คน)	ร้อยละ
การรับฟังข่าวสารเกี่ยวกับปัญหาขยะมูลฝอยในชุมชน		
เคย	325	85.08
ไม่เคย	57	14.92
ช่องทางการรับฟังข่าวสารเกี่ยวกับปัญหาขยะมูลฝอยในชุมชน (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ/ คิดเป็นร้อยละจาก 382 คน)		
หอกระจายข่าวของหมู่บ้าน	316	82.72
รถประชาสัมพันธ์ของเทศบาล	304	79.58
ผู้นำชุมชน/คณะกรรมการในชุมชน	247	64.66
เอกสารเผยแพร่ของเทศบาล	220	57.59
การเข้าร่วมประชุม/อบรม	223	58.40
วิทยุ/โทรทัศน์	182	47.64
การเข้าร่วมกิจกรรมของชุมชน	220	57.59
หนังสือพิมพ์	156	40.84
สมาชิกสภาเทศบาล	137	35.86
เพื่อนบ้าน	49	12.83
เจ้าหน้าที่ของรัฐ	42	11.00
จำนวนครั้งในการรับฟังข่าวสารเกี่ยวกับปัญหาขยะมูลฝอยในชุมชน		
ทุกวัน	38	9.95
สัปดาห์ละ 1 ครั้ง	145	37.96
2 ครั้งขึ้นไป / สัปดาห์	20	5.23
น้อยกว่าสัปดาห์ละครั้ง	179	46.86

ตาราง 4.18 (ต่อ)

ปัจจัยด้านการรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการจัดการขยะของชุมชน	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ข่าวสารความรู้ที่ได้รับทำให้เกิดประโยชน์ต่อการจัดการขยะ		
เกิดความตระหนักต่อปัญหาขยะที่กำลังเกิดขึ้นในชุมชน	375	98.17
สามารถนำความรู้ที่ได้รับไปใช้ในการจัดการขยะได้ถูกวิธี	363	95.03
ท่านอยากมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาขยะในชุมชน	360	94.24
เกิดความสนใจอยากมีส่วนร่วมในการลดปริมาณขยะในชุมชน	354	92.67
ความรู้ที่ได้รับท่านแนะนำให้ญาติพี่น้อง เพื่อนบ้าน ได้เพียงเล็กน้อย	229	59.95

ตาราง 4.19 ความสัมพันธ์ระหว่างการได้รับข่าวสารจากหอกระจายข่าวของหมู่บ้านกับการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยในครัวเรือนของประชาชน

การได้รับฟังข่าวสารจาก หอกระจายข่าวของหมู่บ้าน	ระดับการมีส่วนร่วม			รวม
	น้อย	ปานกลาง	มาก	
ได้รับฟัง	19	203	92	314
% การได้รับฟัง	6.1%	64.6%	29.3%	100.0%
% การมีส่วนร่วม	79.2%	83.9%	79.3%	82.2%
ไม่ได้รับฟัง	ไม่ได้รับฟัง	ไม่ได้รับฟัง	ไม่ได้รับฟัง	ไม่ได้รับฟัง
% การไม่ได้รับฟัง	% การไม่ได้	% การไม่ได้	% การไม่ได้	% การไม่ได้
% การมีส่วนร่วม	รับฟัง	รับฟัง	รับฟัง	รับฟัง
	% การมี	% การมีส่วน	% การมีส่วน	% การมีส่วน
	ส่วนร่วม	ร่วม	ร่วม	ร่วม
รวม	24	242	116	382
	6.3%	63.4%	30.4%	100.0%
	100.0%	100.0%	100.0%	100.0%

จากตาราง 4.19 พบว่าประชาชนได้รับข่าวสารเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยจากหอกระจายข่าวของหมู่บ้านทั่วถึง เป็นเพราะระบบสื่อสารในรูปแบบการใช้เครื่องกระจายเสียงที่มีการ

ติดตั้งตามจุดและบริเวณที่ทำให้ทุกครัวเรือนได้รับทราบข้อมูลที่ชัดเจน ถึงแม้ว่าประชาชนส่วนใหญ่จะได้รับฟังข้อมูลข่าวสารจากหอกระจายข่าวของหมู่บ้านแต่การมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยในครัวเรือนมีส่วนร่วมก็ยังคงอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งถือว่าประชาชนยังมีส่วนร่วมไม่มากเท่าที่ควร

ตาราง 4.20 ความสัมพันธ์ระหว่างการได้รับข่าวสารจากรถประชาสัมพันธ์ของเทศบาลกับการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยในครัวเรือนของประชาชน

การได้รับฟังข่าวสารจากรถ ประชาสัมพันธ์ของเทศบาล	ระดับการมีส่วนร่วม			รวม
	น้อย	ปานกลาง	มาก	
ได้รับฟัง	19	206	78	303
% การได้รับฟัง	6.3%	68.0%	25.7%	100.0%
% การมีส่วนร่วม	76.0%	79.5%	79.6%	79.3%
ไม่ได้รับฟัง	6	53	20	79
% การไม่ได้รับฟัง	7.6%	67.1%	25.3%	100.0%
% การมีส่วนร่วม	24.0%	20.5%	20.4%	20.7%
รวม	25	259	98	382
	6.5%	67.8%	25.7%	100.0%
	100.0%	100.0%	100.0%	100.0%

จากตาราง 4.20 พบว่าประชาชนส่วนใหญ่ได้รับข่าวสารเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยจากรถประชาสัมพันธ์ของเทศบาลในระดับปานกลาง อาจเป็นเพราะมีการประชาสัมพันธ์ไม่ต่อเนื่องและช่วงเวลาในการประชาสัมพันธ์เป็นเวลากลางวันซึ่งประชาชนบางส่วนได้ออกไปทำงานนอกบ้านจึงทำให้ไม่ได้รับฟังการประชาสัมพันธ์ แต่ก็ไม่ส่งผลให้การมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยในครัวเรือนของประชาชนแตกต่างกันมากนักโดยที่ประชาชนได้มีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง

ตาราง 4.21 ความสัมพันธ์ระหว่างการได้รับข่าวสารจากเจ้าหน้าที่ของรัฐกับการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยในครัวเรือนของประชาชน

การได้รับข่าวสารจาก เจ้าหน้าที่ของรัฐ	ระดับการมีส่วนร่วม			รวม
	น้อย	ปานกลาง	มาก	
ได้รับฟัง	5	28	9	42
% ของการได้รับฟัง	11.9%	66.7%	21.4%	100.0%
% การมีส่วนร่วม	7.0%	12.5%	10.3%	11.0%
ไม่ได้รับฟัง	66	196	78	340
% ของการไม่ได้รับฟัง	19.4%	57.6%	22.9%	100.0%
% การมีส่วนร่วม	93.0%	87.5%	89.7%	89.0%
รวม	71	224	87	382
	18.6%	58.6%	22.8%	100.0%
	100.0%	100.0%	100.0%	100.0%

จากตาราง 4.21 พบว่า ประชาชนไม่ได้รับฟังข่าวสารจากเจ้าหน้าที่ของรัฐซึ่งเป็นแหล่งข่าวสารที่ประชาชนได้รับฟังน้อยที่สุด อาจเป็นเพราะประชาชนส่วนใหญ่ไม่ค่อยได้พบเจอบุคคลที่เป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐและเจ้าหน้าที่ของรัฐส่วนใหญ่ที่ไม่ได้มีหน้าที่เกี่ยวข้องกับเรื่องทางด้านสิ่งแวดล้อมก็จะได้ไม่ค่อยได้ให้คำแนะนำในเรื่องนี้เหล่านี้ให้กับประชาชน ถึงแม้ว่าประชาชนจะไม่ค่อยได้รับฟังข่าวสารจากเจ้าหน้าที่ของรัฐแต่การมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยในครัวเรือนของประชาชนก็อยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งอาจเกิดจากความต้องการมีส่วนร่วมที่จะช่วยลดปริมาณขยะมูลฝอยของประชาชนเอง

สรุปจากตาราง 4.19 – 4.21 จะเห็นได้ว่าประชาชนส่วนใหญ่มีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยในครัวเรือนของประชาชนในระดับปานกลาง ถึงแม้ประชาชนจะได้รับข่าวสารเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยในชุมชนจากแหล่งข่าวสารต่างๆ ได้ทั่วถึง ส่วนหนึ่งอาจเป็นเพราะจิตสำนึกของแต่ละบุคคลที่ต่างก็มองเห็นความสำคัญของการจัดการขยะมูลฝอยน้อย ประกอบกับภาระหน้าที่การงานที่ทำให้ไม่มีเวลาที่จะมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยในครัวเรือน ทั้งนี้การรับรู้ข่าวสารที่หลากหลายแหล่งจะเป็นปัจจัยที่จะกระตุ้นให้ประชาชนได้เกิดความรู้ความเข้าใจและความตระหนักและนำไปสู่การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมกรปฏิบัติของบุคคลได้

ปัจจัยด้านบทบาทของผู้นำชุมชนในการจัดการขยะในชุมชน

ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ให้ความเห็นว่าผู้นำชุมชนมีบทบาทสำคัญในการจัดการขยะในชุมชน คิดเป็นร้อยละ 75.65 โดยกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ให้ความเห็นว่า บทบาทที่ผู้นำชุมชนได้มีมากที่สุดคือ บทบาทในด้านการให้คำแนะนำ/ปรึกษา โดยคิดเป็นร้อยละ 93.46 รองลงมา มีบทบาทในด้านการขอความร่วมมือและการสนับสนุน คิดเป็นร้อยละ 91.88 และมีเพียงส่วนน้อยที่ได้ให้ความเห็นว่าผู้นำชุมชนมีบทบาทในการใช้มาตรการบทลงโทษ อยู่ที่ร้อยละ 29.58 ซึ่งส่วนใหญ่จะไม่เห็นผู้นำชุมชนใช้บทลงโทษกับประชาชนในพื้นที่ แต่จะใช้วิธีการตักเตือนและแนะนำให้ประชาชนที่ทำการเผาขยะมูลฝอย โดยเทศบาลได้มีการณรงค์ห้ามเผาขยะและยังสร้างความเดือดร้อนให้กับบ้านเรือนใกล้เคียง มีเพียงบางกรณีที่ต้องใช้มาตรการบทลงโทษกับประชาชนนอกพื้นที่ที่ได้ลักลอบนำขยะมูลฝอยมาทิ้งภายในชุมชนหรือนำใส่ถุงเก็บขยะสีดำมาหย่อนไว้ในถังขยะของประชาชนในพื้นที่และถูกจับได้ เนื่องจากแต่ละหมู่บ้านจะมีการจัดเวรยามดูแลรักษาความปลอดภัยภายในหมู่บ้านเพื่อสอดส่องดูแลความเรียบร้อยภายในชุมชนในตอนกลางคืน ส่วนการรับฟังปัญหาความคิดเห็น ข้อเสนอแนะและความต้องการของประชาชนเพื่อนำมาใช้ในการแก้ไขปัญหาขยะในชุมชนของผู้นำชุมชนนั้นกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เห็นด้วยที่ผู้นำชุมชนได้มีการรับฟังปัญหาและข้อเสนอแนะต่างๆ ของประชาชนและได้นำข้อเสนอแนะเหล่านั้นเสนอให้กับเทศบาลเพื่อนำมาใช้ในการแก้ไขปัญหาในชุมชนร่วมกับประชาชน คิดเป็นร้อยละ 68.32 และผู้นำชุมชนยังมีการส่งเสริมให้ประชาชนได้ทำการคัดแยกขยะในครัวเรือนและนำขยะเปียกมาทำปุ๋ยอินทรีย์ คิดเป็นร้อยละ 65.18 ดังตาราง 4.22 โดยร่วมกับสมาชิกสภาเทศบาลและเจ้าหน้าที่ของเทศบาลมาให้ความรู้และคำแนะนำในการทำปุ๋ยอินทรีย์จากขยะเปียก

ตาราง 4.22 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามปัจจัยด้านบทบาทของผู้นำชุมชนในการจัดการขยะในชุมชน

ปัจจัยด้านบทบาทของผู้นำชุมชนในการจัดการขยะในชุมชน	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ผู้นำชุมชนมีบทบาทสำคัญในการจัดการขยะในชุมชน		
มี	289	75.65
ไม่แน่ใจ	93	24.35
บทบาทสำคัญในการจัดการขยะในชุมชนของผู้นำชุมชน (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ/ คิดเป็นร้อยละจาก 382 คน)		
ให้คำแนะนำ/ปรึกษา	357	93.46
ขอความร่วมมือและการสนับสนุน	351	91.88
เป็นตัวอย่างให้ประชาชนเห็น	338	88.48
ใช้มาตรการบทลงโทษ	113	29.58
ผู้นำชุมชนรับฟังปัญหา ความคิดเห็น ข้อเสนอแนะและความต้องการของประชาชนเพื่อนำมาใช้ในการแก้ไขปัญหาขยะในชุมชน		
เห็นด้วย	261	68.32
ไม่แน่ใจ	121	31.68
ผู้นำชุมชนได้มีการส่งเสริมการคัดแยกขยะและนำขยะมาทำปุ๋ยอินทรีย์		
มี	249	65.18
ไม่แน่ใจ	133	34.82

ตาราง 4.23 ความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทของผู้นำชุมชนในการจัดการขยะมูลฝอยกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยในชุมชน

บทบาทของผู้นำชุมชนในการจัดการขยะมูลฝอยในชุมชน	ระดับการมีส่วนร่วม			รวม
	น้อย	ปานกลาง	มาก	
ผู้นำชุมชนมีบทบาท	27	247	81	355
% ของการมีบทบาท	7.6%	69.6%	22.8%	100.0%
% การมีส่วนร่วม	96.4%	92.2%	94.2%	92.9%
ผู้นำชุมชนไม่มีบทบาท	1	21	5	27
% ของการไม่มีบทบาท	3.7%	77.8%	18.5%	100.0%
% การมีส่วนร่วม	3.6%	7.8%	5.8%	7.1%
รวม	28	268	86	382
	7.3%	70.2%	22.5%	100.0%
	100.0%	100.0%	100.0%	100.0%

จากตาราง 4.23 ประชาชนส่วนใหญ่มีความเห็นว่าผู้นำชุมชนได้มีบทบาทในการจัดการขยะมูลฝอยในชุมชน ทั้งในด้านการให้คำแนะนำ/ให้คำปรึกษา การขอความร่วมมือจากประชาชน และการส่งเสริม สนับสนุน และเป็นตัวอย่างให้ประชาชนเห็นเพื่อให้ประชาชนได้ปฏิบัติตามในการจัดการขยะมูลฝอยในขั้นตอนต่างๆ แต่ก็ได้ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยในครัวเรือนของประชาชนในระดับปานกลาง ซึ่งอาจเกิดจากวิถีการดำรงชีวิตของประชาชนที่เปลี่ยนแปลงไป จากเดิมที่มีความสัมพันธ์กันแน่นแฟ้น ไปมาหาสู่กันเป็นประจำ ช่วยเหลือเกื้อกูลกัน แต่เมื่อสภาพเศรษฐกิจและสังคมภายในชุมชนได้เปลี่ยนแปลงไป ภาระหน้าที่การงานจึงเพิ่มมากขึ้น ความสัมพันธ์ของประชาชนก็เปลี่ยนแปลงตาม ประชาชนบางคนต้องออกไปทำงานนอกชุมชนตั้งแต่เช้าก็จะกลับก็เป็นเวลาเย็นแล้ว ทำให้ไม่มีเวลาในการมีส่วนร่วม (นายมิ่งขวัญ อินทอง ผู้ใหญ่บ้านหมู่ 13 ตำบลป่าไผ่, 2554)

ปัจจัยด้านการณรงค์เกี่ยวกับการจัดการขยะของเทศบาล

ตาราง 4.24 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างแสดงปัจจัยด้านการณรงค์เกี่ยวกับการจัดการขยะของเทศบาล

ปัจจัยด้านการณรงค์เกี่ยวกับการจัดการขยะของเทศบาล	จำนวน (คน)	ร้อยละ
การรณรงค์การจัดการขยะของเทศบาลหรือหน่วยงานในชุมชน		
มี	361	94.50
ไม่มี	21	5.50
การรณรงค์เกี่ยวกับการจัดการขยะของเทศบาลหรือหน่วยงานในชุมชน (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ/ คิดเป็นร้อยละจาก 382 คน)		
ประกาศเสียงตามสาย	372	97.38
แจกเอกสารประชาสัมพันธ์	296	77.49
จัดประชุม	234	61.26
จัดทำป้ายรณรงค์	229	59.95
เทศบาลหรือหน่วยงานมีการรณรงค์การจัดการขยะด้านใด (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ/ คิดเป็นร้อยละจาก 382 คน)		
การคัดแยกขยะเปียกและขยะแห้ง	377	98.69
การรณรงค์ห้ามเผาขยะ	377	98.69
การคัดแยกขยะเพื่อนำไปขาย	268	70.16
การแยกขยะเปียกเพื่อทำปุ๋ย	266	69.63
การนำขยะที่ยังใช้ได้กลับมาใช้ซ้ำ	199	52.09
อื่น ๆ	-	-
ความสนใจในการรณรงค์ในการจัดการขยะ		
การคัดแยกขยะเปียกและขยะแห้ง	214	56.02
การคัดแยกขยะเพื่อนำไปขาย	181	47.38
การรณรงค์ห้ามเผาขยะ	168	44.24
การนำขยะที่ยังใช้ได้กลับมาใช้ซ้ำ	125	32.72
การแยกขยะเปียกเพื่อทำปุ๋ย	98	25.65

ตาราง 4.24 (ต่อ)

ปัจจัยด้านการณรงค์เกี่ยวกับการจัดการขยะของเทศบาล	จำนวน (คน)	ร้อยละ
จำนวนครั้งที่ได้รับข่าวสารเกี่ยวกับการณรงค์การจัดการขยะจากเทศบาล		
ทุกวัน	53	13.87
สัปดาห์ละ 1 ครั้ง	101	26.45
2 ครั้งขึ้นไป / สัปดาห์	41	10.73
น้อยกว่าสัปดาห์ละครั้ง	187	48.95

ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างให้ความคิดเห็นว่า ส่วนใหญ่เทศบาลจะมีการณรงค์เกี่ยวกับการจัดการขยะ โดยคิดเป็นร้อยละ 94.50 โดยใช้วิธีประกาศเสียงตามสายด้วยรถประชาสัมพันธ์ของเทศบาล คิดเป็นร้อยละ 97.38 รองลงมาได้แก่การแจกเอกสารประชาสัมพันธ์ คิดเป็นร้อยละ 77.49 ส่วนช่องทางการณรงค์ที่ประชาชนได้พบเห็นน้อยที่สุด คือการจัดทำป้ายรณรงค์ อยู่ในเกณฑ์ร้อยละ 59.95 ส่วนใหญ่เทศบาลจะมีการณรงค์การจัดการขยะในด้านการคัดแยกขยะเปียกและขยะแห้ง และการรณรงค์ในเรื่องห้ามเผาขยะ คิดเป็นร้อยละ 98.69 รองลงมาให้การรณรงค์ในเรื่องการคัดแยกขยะเพื่อนำไปขาย คิดเป็นร้อยละ 70.16 ตามลำดับ แต่กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ให้ความสนใจการรณรงค์เกี่ยวกับการจัดการขยะในด้านการคัดแยกขยะเปียกและแห้งเป็นพิเศษ คิดเป็นร้อยละ 56.02 เนื่องจากการจัดการขยะที่ประชาชนสามารถร่วมกันปฏิบัติในครัวเรือนของตนเองได้และช่วยลดปัญหาขยะมูลฝอยได้ รองลงมาให้ความสนใจในเรื่องการคัดแยกขยะเพื่อนำไปขาย คิดเป็นร้อยละ 47.38 และสนใจในการรณรงค์ห้ามเผาขยะ คิดเป็นร้อยละ 44.24 ตามลำดับ ในด้านความถี่ในการรณรงค์ส่วนใหญ่จะได้รับฟังข่าวสารการรณรงค์เกี่ยวกับการจัดการขยะจากเทศบาล น้อยกว่าสัปดาห์ละครั้ง คิดเป็นร้อยละ 48.95 ดังตาราง 4.24 ซึ่งประชาชนได้ให้ความเห็นว่า การรณรงค์ของเทศบาลนั้นจะสังเกตได้ว่าส่วนใหญ่เทศบาลจะมีการรณรงค์ในช่วงที่ได้เกิดปัญหาขึ้นแล้ว ยกตัวอย่าง การเกิดปัญหาหมอก/ควัน ทั้งจากการเผาขยะมูลฝอยและเศษวัชพืชในช่วงฤดูกลาง หลังจากทีประชาชนผู้มีอาชีพเกษตรกรได้ปลูกข้าวและเก็บเกี่ยวข้าวเสร็จแล้ว เกษตรกรก็จะได้ทำการเตรียมดินในการเพาะปลูกพืชชนิดใหม่ จึงได้ทำการเผาต่อข้าวเพื่อให้มีระยะเวลาในการเตรียมดินเร็วขึ้น ซึ่งในช่วงนี้เจ้าหน้าที่เทศบาลจะได้ทำการรณรงค์ประชาสัมพันธ์ไปทุกหมู่บ้านในเขตเทศบาลเพื่อขอความร่วมมือจากประชาชนให้หยุดการเผาขยะมูลฝอยทุกชนิด และได้

ประชาสัมพันธ์บ่อยมาก เมื่อปัญหานี้หมดไปเทศบาลก็ไม่ได้มีการประชาสัมพันธ์ต่อเนื่อง ทำให้ประชาชนไม่ได้ให้ความสำคัญมากนักต่อการรณรงค์ในทุกๆ เรื่องที่เทศบาลได้จัดขึ้น

ตาราง 4.25 ความสัมพันธ์ระหว่างการได้รับฟังการรณรงค์จากเทศบาลกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยในชุมชน

การรณรงค์การจัดการขยะมูลฝอย ของเทศบาล	ระดับการมีส่วนร่วม			รวม
	น้อย	ปานกลาง	มาก	
มีการรณรงค์	34	268	59	361
% การรณรงค์	9.4%	74.2%	16.3%	100.0%
% การมีส่วนร่วม	94.4%	94.4%	95.2%	94.5%
ไม่มีการรณรงค์	2	16	3	21
% การไม่ได้รับรณรงค์	9.5%	76.2%	14.3%	100.0%
% การมีส่วนร่วม	5.6%	5.6%	4.8%	5.5%
รวม	36	284	62	382
	9.4%	74.3%	16.2%	100.0%
	100.0%	100.0%	100.0%	100.0%

จากตาราง 4.25 แสดงให้เห็นว่าประชาชนส่วนใหญ่ ได้รับฟังการรณรงค์เกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยในชุมชน เป็นเพราะเทศบาลได้จัดทำป้ายรณรงค์ติดตั้งตามจุดต่างๆ ในชุมชน เพื่อให้ประชาชนมองเห็น แต่ก็ไม่ได้รณรงค์เพื่อกระตุ้นให้ประชาชนเกิดความต้องการที่จะมีส่วนร่วมในการปฏิบัติตามที่เทศบาลได้รณรงค์ เพราะมีเพียงป้ายรณรงค์ให้ประชาชนได้อ่านเท่านั้นแต่ไม่ได้จัดเจ้าหน้าที่ลงพื้นที่ตามครัวเรือนของประชาชนเพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจเพิ่มเติมแก่ประชาชนเกี่ยวกับเรื่องที่ได้มีการรณรงค์ อีกทั้งเทศบาลไม่ได้ส่งเสริมให้มีการรณรงค์เกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยในชุมชนอย่างจริงจัง และไม่มีการรณรงค์อย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้ประชาชนไม่เกิดความตระหนักและไม่เห็นความสำคัญของการรณรงค์ ผลที่ได้รับคือการรณรงค์ไม่ประสบผลสำเร็จและการมีส่วนร่วมของประชาชนก็มีไม่มากเท่าที่ควรมีส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยในครัวเรือนในระดับปานกลาง

ปัจจัยด้านการเข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่ม/องค์กรของเทศบาล

ตาราง 4.26 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างแสดงการเข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่ม/องค์กรของเทศบาล

การเข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่ม/องค์กร	จำนวน (คน)	ร้อยละ
การเข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่ม/องค์กร		
ไม่เป็น	240	62.83
เป็น	142	37.17
สมาชิกกลุ่ม/องค์กรที่เข้าร่วม(ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
กลุ่มเกษตรอินทรีย์	32	22.54
อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.)	120	84.51
คณะกรรมการหมู่บ้าน	65	45.77
อาสาสมัครประจำเทศบาล (อปท.)	44	31.00
ผู้นำชุมชน/สมาชิกสภาเทศบาล	10	7.04

ตาราง 4.26 ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ไม่ได้เข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่ม/องค์กร คิดเป็นร้อยละ 62.83 และได้เข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่ม/องค์กร คิดเป็นร้อยละ 37.17 โดยจากกลุ่มตัวอย่างที่ได้เข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่ม/องค์กร ส่วนใหญ่ประชาชนที่ได้เข้าร่วมจะเป็นกลุ่มอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน(อสม.) คิดเป็นร้อยละ 84.51 รองลงมาคือเป็นคณะกรรมการหมู่บ้าน คิดเป็นร้อยละ 45.77 และกลุ่มเกษตรอินทรีย์ อยู่ที่ร้อยละ 22.54 ดังนั้น ประชาชนส่วนใหญ่จึงไม่ค่อยสนใจที่จะให้ความร่วมมือต่อการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยในครัวเรือนเท่าที่ควร เนื่องจากประชาชนไม่ได้เข้าร่วมการอบรม/ประชุมที่เทศบาลได้จัดขึ้นในแต่ละครั้ง ทำให้ไม่มีสิ่งที่จะกระตุ้นให้ประชาชนได้มีการปฏิบัติ

ตาราง 4.27 ความสัมพันธ์ระหว่างการเข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่ม/องค์กรของเทศบาลกับการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยในของประชาชน

การเข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่ม/ องค์กรของเทศบาล	ระดับการมีส่วนร่วม			รวม
	น้อย	ปานกลาง	มาก	
ได้เข้าร่วม	27	94	21	142
% ของการได้เข้าร่วม	19.0%	66.2%	14.8%	100.0%
% การมีส่วนร่วม	32.5%	38.5%	38.2%	37.2%
ไม่ได้เข้าร่วม	56	150	34	240
% ของการไม่ได้เข้าร่วม	23.3%	62.5%	14.2%	100.0%
% การมีส่วนร่วม	67.5%	61.5%	61.8%	62.8%
รวม	83	244	55	382
	21.7%	63.9%	14.4%	100.0%
	100.0%	100.0%	100.0%	100.0%

จากตาราง 4.27 พบว่าประชาชนส่วนใหญ่ไม่ได้เข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่ม/องค์กรของเทศบาล อาจเป็นเพราะผู้ที่ได้เข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่ม/องค์กรของเทศบาลจะต้องมีเวลาในการเข้าร่วมประชุม/อบรมที่เทศบาลได้จัดขึ้นในแต่ละครั้ง โดยที่กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีอาชีพค้าขายจึงทำให้ไม่มีเวลาที่จะเข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่ม/องค์กรของเทศบาลเพื่อร่วมกิจกรรมในแต่ละครั้ง ซึ่งการเข้าร่วมหรือไม่ได้เข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่ม/องค์กรของเทศบาลไม่ได้ทำให้การมีส่วนร่วมของประชาชนแตกต่างกัน ซึ่งการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยในครัวเรือนของประชาชนก็ยังคงอยู่ในระดับปานกลาง

4.8 ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยในชุมชนเทศบาลเมืองแม่โจ้ อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่

4.8.1 ปัญหา/อุปสรรคของประชาชนเกี่ยวกับการทิ้งหรือการจัดการขยะมูลฝอยและการแก้ปัญหา

- ไม่มีสถานที่กำจัดขยะมูลฝอยประเภทที่สามารถกำจัดเองได้ภายในครัวเรือนของตัวเอง ต้องรอให้เจ้าหน้าที่เทศบาลมาจัดเก็บหรืออาจมีที่กำจัดขยะภายในครัวเรือนแต่กำจัดด้วยวิธีการเผาไม่ได้เพราะเทศบาลห้ามเผาขยะ เช่น การทิ้งขยะแห้ง พวกเศษใบไม้ กิ่งไม้ เศษไม้จากการก่อสร้าง เป็นต้น แต่เนื่องจากเจ้าหน้าที่ไม่ให้ความสนใจในการจัดเก็บขยะมูลฝอยประเภทนี้ปล่อยให้ทิ้งไว้เป็นเวลานาน ทำให้ชุมชนไม่มีความสะอาดและมีทัศนียภาพไม่สวยงาม ในบางครั้งประชาชนที่มีพื้นที่ในบ้านที่สามารถกำจัดเองได้จึงต้องนำไปกำจัดเองด้วยวิธีการเผา ถึงแม้จะมีการรณรงค์ห้ามเผาขยะจากเทศบาล

- ประชาชนบางกลุ่มไม่ทราบช่วงเวลาที่แน่นอน ในการจัดเก็บขยะมูลฝอยของเจ้าหน้าที่จัดเก็บขยะและบางซอยเจ้าหน้าที่ก็ไม่ได้เข้าไปจัดเก็บขยะ จะเก็บเฉพาะบ้านที่อยู่ติดถนนใหญ่เท่านั้น ทำให้ประชาชนต้องนำขยะมูลฝอยมาฝากทิ้งกับครัวเรือนที่อยู่ติดถนนใหญ่ ซึ่งบางบ้านก็ไม่พอใจที่นำมาฝากทิ้ง รวมทั้งประชาชนยังไม่มีความเข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการทิ้งขยะมูลฝอยที่เทศบาลได้กำหนดให้ประชาชนปฏิบัติตามเนื่องจากการประชาสัมพันธ์ไม่ทั่วถึง เทศบาลควรจะมีรถจัดเก็บขยะที่คันเล็กไว้ใช้สำหรับเข้าไปเก็บขยะในซอยเล็กๆ และจัดประชุมแต่ละหมู่บ้านให้ประชาชนได้เข้าใจทั่วถึงกัน เกี่ยวกับระเบียบการทิ้งและการให้บริการจัดเก็บขยะมูลฝอยของเทศบาล

- มีประชาชนกลุ่มใหญ่ที่ยังเห็นแก่ตัวกันอยู่ ทิ้งขยะเรี่ยราดและทิ้งรวมกันไม่ให้ความร่วมมือในการคัดแยกขยะมูลฝอย คิดว่าตนเองได้เสียเงินค่าจัดเก็บขยะแล้วก็ปล่อยให้เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องนำขยะมูลฝอยไปจัดการเอง ทำให้ยังมีประชาชนกลุ่มใหญ่ที่ขาดการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน เทศบาลควรจัดถังขยะแต่ละประเภทให้ทุกครัวเรือน เพื่อให้ประชาชนได้สะดวกในการคัดแยกขยะในครัวเรือน รวมทั้งช่วยกันสอดส่องดูแลบุคคลภายนอกที่นำขยะมาทิ้งในพื้นที่เทศบาล

- ไม่มีการตั้งถังขยะไว้ตามจุดต่างๆ ในชุมชนเพื่อให้ประชาชนได้ทิ้งขยะมูลฝอย โดยเฉพาะประชาชนที่ใช้ยานพาหนะสัญจรบนท้องถนนมักจะมีนิสัยมักง่าย ขอบทิ้งขยะมูลฝอยออกนอกกรวด บางจุดที่เป็นจุดสำคัญก็ไม่มีถังขยะตั้งไว้ให้ประชาชนทิ้ง เช่น ตลาด วัด สนามกีฬา สาธารณะในหมู่บ้าน ริมนนสายต่างๆ เป็นต้น เทศบาลจึงควรจัดตั้งถังขยะที่แยกขยะแต่ละ

ประเภทและมีฝาปิดมิดชิดไว้ให้ประชาชนได้ทิ้งจะได้อิไม่มีนิสัยมกง่าย เช่น ตลาดทุกแห่งในเขตเทศบาล ริมถนนหน้ามหาวิทยาลัยแม่โจ้ เป็นต้น

4.8.2 ปัญหา/อุปสรรคเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยและการแก้ปัญหา

จากการแสดงความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับปัญหา/อุปสรรคเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยและการแก้ปัญหา พบว่า

- ยังมีประชาชนกลุ่มใหญ่ที่ไม่ได้เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยที่เทศบาลได้จัดขึ้น เช่น กิจกรรมคัดแยกขยะเพื่อนำไปขายเพิ่มรายได้ กิจกรรมเทศบาลร่วมใจ ลด แยก ของเหลือใช้เพื่อสิ่งแวดล้อม กิจกรรมโครงการธนาคารขยะ และกิจกรรมปู้หมักอินทรีย์จากวัสดุเหลือใช้ เนื่องจากเทศบาลได้มีการประชาสัมพันธ์และการส่งเสริมไม่ทั่วถึงทุกหมู่บ้าน จึงมีบางหมู่บ้านเท่านั้นที่ได้มีส่วนร่วมกับเทศบาลในการทำกิจกรรมเหล่านี้ หรือบางหมู่บ้านมีประชาชนในหมู่บ้านได้เข้ามามีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมน้อย โดยเฉพาะประชาชนที่มีครัวเรือนอยู่ในหมู่บ้านจัดสรรจะมีส่วนร่วมน้อย เนื่องจากไม่ทราบถึงการจัดกิจกรรมเพราะมีการประชาสัมพันธ์น้อย แม้จะมีการประชาสัมพันธ์ให้ทราบในการทำกิจกรรมแต่ละครั้ง อีกทั้งไม่ได้รับการส่งเสริมอย่างจริงจังและทั่วถึง การแก้ปัญหาคือ ควรจะประชาสัมพันธ์ซ้ำหลายครั้งในการจัดกิจกรรมแต่ละครั้งเพื่อให้ประชาชนได้รับทราบกันทั่วถึง ที่สำคัญในชุมชนต้องมีผู้นำชุมชนที่เข้มแข็งและให้ความ สำคัญต่อการแก้ไขปัญหามูลฝอยที่จะเกิดกับสิ่งแวดล้อม เพื่อส่งเสริมและเชิญชวนให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยกันทุกคน เทศบาลต้องให้ความสำคัญกับกิจกรรมการจัดการขยะมูลฝอยอย่างต่อเนื่อง อาจจัดตั้งชมรมหรือองค์กรที่ทำหน้าที่ในการจัดการขยะมูลฝอยในชุมชน โดยเฉพาะ เพื่อรณรงค์ ส่งเสริมและชักชวนประชาชนให้มีส่วนร่วมในการดำเนินการจัดการลดปริมาณขยะมูลฝอยในชุมชนอย่างจริงจัง

- ประชาชนบางกลุ่มไม่ได้รับความร่วมมือจากเจ้าหน้าที่บางคนของเทศบาล เมื่อประชาชนบอกกล่าวเสนอความคิดเห็น หรือขอความช่วยเหลือในการจัดการเกี่ยวกับขยะมูลฝอยก็จะไม่ค่อยให้ความช่วยเหลือหรือไม่ให้ความร่วมมือเท่าที่ควร ส่งผลให้ประชาชนไม่ให้ความร่วมมือกับเทศบาลในการเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ หรือไม่ให้ความร่วมมือในการปฏิบัติตามกฎระเบียบการทิ้งและการจัดการขยะ

- ประชาชนบางกลุ่มยังขาดความรู้ความเข้าใจและมองไม่เห็นความสำคัญของกิจกรรมนั้น และสิ่งสำคัญคือ มีความเห็นแก่ตัวและไม่ให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรมหรือการประชุมปรึกษาเกี่ยวกับปัญหาที่เกิดขึ้น หรืออาจจะให้ความร่วมมือในการคัดแยกขยะในครัวเรือนของตนเองแต่ไม่เข้ามามีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมต่างๆ ที่เทศบาลได้จัดขึ้นหรือขอความร่วมมือกับประชาชน อีกสาเหตุคือการให้ความสำคัญต่อกิจกรรมหรือโครงการเกี่ยวกับการจัดการขยะมูล

ฝอยของเทศบาลที่ไม่จริงจังและไม่ต่อเนื่องในการดำเนินงาน กิจกรรมจึงไม่เกิดความน่าสนใจต่อการเข้าร่วมของประชาชน ทำให้การจัดการปัญหาขยะมูลฝอยของเทศบาลเมืองแม่โจ้ยังไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร

4.8.3 การกำหนดแนวทางร่วมกันของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยในชุมชนเพื่อไม่ให้มีผล กระทบต่อสิ่งแวดล้อม

ผลการแสดงความคิดเห็นของประชาชนในการกำหนดแนวทางร่วมกันในการจัดการขยะมูลฝอยในชุมชนมีดังนี้

- เทศบาลควรจัดประชุมหรืออบรมประชาชนทุกคนในแต่ละหมู่บ้าน ไม่ใช่จัดประชุมหรืออบรมเฉพาะผู้นำหรือฝ่ายแกนนำเท่านั้น เพื่อเปิดโอกาสให้ประชาชนทุกคนได้รับรู้ถึงปัญหา ร่วมคิดหาแนวทางการแก้ไขและการควบคุมไม่ให้ปริมาณขยะมูลฝอยมีเพิ่มขึ้นหลังจากที่ได้แก้ไขแล้ว

- เทศบาลควรส่งเสริมและกระตุ้นให้ทุกครัวเรือน ได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมที่เกี่ยวกับการจัดการปัญหาขยะในชุมชนอย่างต่อเนื่องและส่งเสริมทุกหมู่บ้านอย่างจริงจัง

- ส่งเสริมให้จัดตั้งธนาคารขยะทุกหมู่บ้าน เชิญชวนประชาชนให้เข้ามามีส่วนร่วมและมีการดำเนินการให้เกิดเป็นรูปธรรมขึ้นมา เพื่อให้มีผู้นำในการกระตุ้นให้ประชาชนเกิดการตื่นตัวและร่วมมือร่วมใจในการลงมือปฏิบัติ สนับสนุนให้แต่ละหมู่บ้านจัด โครงการที่เกี่ยวกับการลดปริมาณขยะมูลฝอยในชุมชนขึ้น เพื่อสร้างความน่าสนใจให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม เช่น โครงการขยะแลกไข่ โครงการขยะแลกข้าว หรือโครงการทอดผ้าป่าขยะ เป็นต้น

- เทศบาลต้องให้ความรู้ความเข้าใจให้กับประชาชนเพื่อให้ประชาชนเกิดความตระหนักถึงปัญหาขยะมูลฝอยและผลกระทบต่อประชาชนและสิ่งแวดล้อมให้ได้ก่อน มองเห็นความสำคัญต่อการคัดแยกขยะในครัวเรือนก่อนนำไปทิ้งในถังขยะ

- เทศบาลควรจัดงบประมาณให้ทุกหมู่บ้าน ได้ดำเนินโครงการนำขยะมาทำปุ๋ยอินทรีย์ เพื่อให้ทุกหมู่บ้าน ได้สร้างอาชีพให้กับผู้ว่างงาน สร้างรายได้และช่วยลดปริมาณขยะในชุมชน

- เทศบาลควรกำหนดการเก็บขยะแต่ละประเภทในแต่ละวัน เช่น วันจันทร์เก็บเฉพาะขวดแก้ว, พลาสติก วันอังคารเก็บขยะเปียก เหมือนเป็นการบังคับทางอ้อมให้ทุกครัวเรือนทำการคัดแยกขยะมูลฝอยก่อนนำทิ้งลงถังขยะ

- กำหนดมาตรการในการจัดวางถังขยะของแต่ละครัวเรือน โดยอาจใช้มาตรการกึ่งบังคับ ห้ามนำถังขยะมาวางไว้หน้าบ้านในช่วงเวลากลางวัน ตั้งแต่เวลา 08.00 น. – 18.00 น. หรือหลังจากที่รถเก็บขยะของเทศบาลมาเก็บขยะมูลฝอยไปแล้วก็ให้ทุกหลังคาเรือนนำถังขยะเข้าไปเก็บไว้ในบ้าน